

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

Antton Valverde

«Xenpelar eta Iparragirreraren sintesi izatea nahi nuke»

Antton Valverde euskal kantari ezaguna dugu. Ezaguna, nahiz eta izkutu antzean ibilli izan bere lehen denboretan. Anttonek nekez eman dio baiezkua zabalkundeari, bere kantuak diskoetan jartzeari, profesional bezala agertzeari. Orain urte hasi zen «Oskarbi» taldearekin lan egiten. Herri kutsu haundikoa dugu Valverde margolaria zanaren seme hau.

—Zure familian pintura eta musika zale zerate. Nun errotzen da zaletasun hori?

—Beste familia askotan bezala, nerean ere arte tradizioari jarraitu eta gainera landu egiten da. Pentsa zazu ehun urte igaro dirala nere aitonen aitak irarkola bat marixan jarri zuenetik. Era hortako lantegi batetik artista asko pasatzen da; arteaz harreman haundiak izaten dira; egiten dan lana berbera ere, arte besterik ez da. Beraz, Regoyos-en egunetatik gaurregunera arte, erti lan asko egin du nere familiak. Baditeke ba, lehendik zegoen sensibilitate eta zaletasuna horretxeekin landu eta lagunduta aurrera ateratzea.

—Bertsolariak maite dituzu. Zer da bertsolaria zuretzat?

—Euskal Herriak gaurregun duen bere nortasunaren agerpenik interresgarrienetarik bat.

Toki berezia betetzen du gure literaturan; baiña beste gauza asko ere bada. Zaila da horrelako gai batetaz lerro gutxi batzutan ihardutea; gainera galdera hori azkoz hobe da Lekuonatar edo Zabaltar bati egitea ezen ez eta neri.

—Zaletasun honetan, zure aita zanak ba al du zer ikusirik?

—Bai horixe! Nere euskal zaletasun guztian eragin haundia izan du nere aitak. Eta bertsolaritzari buruz, berarekin entzun nituen bertsolariak lehenbiziko aldiz; Xenpelar kantatzen hasi nintzanean ere, aitak eskatu eta bultzatuta izandu zan; Erreterian berak eman behar zuen hitzaldi baterako kantu nituen Xenpelarren zenbait bertso.

Ordur geroztik gero eta gehiago maite dut bertsolaritza.

—Aitak Herriko gaiak pintatzen zituen; zuk bertsolarienak dituzu kantatzen. Aitaren kuadro eta zure kantuen artean zer harreman dago?

—Nik bertsolariaren gaiak bakarrik ez ditut kantatzen, baizik eta herrikoi beste abesti asko ere bai. Hori horrela bada herrizale eta maitale naizelako da; eta nere aita zanak euskal gaiak erabili bazituen bere kuadroetan, arrazoi berorrenatik zatekeen. Zuk eta nik eta beste euskaldun askok bezala, bakoitzak bere trebetasunak eskaintzen ditu.

—Zer diozu Xenpelarrez?

Konpara ezazu Iparragirrekin. Zu nor zaitugu, Xenpelar ala Iparragirre?

—Xenpelarrez, bere denborako euskal jakinduri eta izatearen bilduma harrigarri bat izan zala, pentsatzen dut; benetako bertsolaria gainera. Iparragirreri berriz inprobisazioa falta zitzaion eta kitarra sobera zukeen bertsolari izateko.

Biek kantatu zituzten herriaren kezak eta herriarenganako sentitzen zuten maitasuna; baiñan buru-estruktura desberdinez.

Nahiz eta Xenpelar sakonagoa, filosofoagoa izan, biok ditugu jator eta maitagarri.

Xenpelar ala Iparragirreraren antzeko ote naizen? Ez dakit, baiña bion sintesi izatea gustatuko litzaidake.

—Herriko doiñuak, hau da, bes-tek egiñak kantatzen dituzu asko. Ba al duzu zerorrek egiteko asmo-rik?

—Bai; orain arte gehien egin dedana abesti zaharrak billatzea izandu da; Azkue, Donostia, Riezu etab. ondo ezagutzen ditut. Baiñan horiek bildutako abestiak kantatzen ditudan bitartean, herrikoi kutsuz betetzen naizen bitartean, nere estudioak aurrera doaz. Harmoniak ari naiz «jo ta ke» zer-baitetarako preparatzen. Orain arte doinu eta abesti zaharren agertzaile bat izandu baldin banaiz ere,

NON ZER

- ONSORIOAK ATERA NAHI EZ
Larresoro 3 garrenean
- ZORIONAK
Ugalde 3 garrenean
- AURREZKI KUTXETAKOEK IRAKUR
DEZATEN
Ansola 5 garrenean
- ELIZA BARRUKO BURRUKAK
Arostegi 6 garrenean
- ATAUNGO JAIK 10 garrenean
- ZESTUAKO JAIK 11-12-13 garrenetan
- ONDARRABIKO JAIK 14-15 garrenetan

gero zer izango naizen, geroak esan beza.

—«Ni ez naiz gerraren zale baizik pakearen alde». Zer pake eta zer gerra?

—Gerra luze bat bukatu ondoren, ez dakit zenbatgarren Karlos etorri omen zan Euskalerrira gure jendea berotu nahiz, beren alde herriz borruka zedin. Gerra horren kontra kantatu zuen Xenpelarrek.

Bestalde, gaurregun kantatzen direlako, baten batek Xenpelarren hitz horiek gaizki ulertu baditu, ez dedilla apura, zensurak galera egin bai dit! Zuk aipatu duzun estrofa hori kantatzea. Ez bide nai-teke gehiago ager edozein eratako pakearen alde.

—«Oskarbi» eta zuk zer harreman dituzue? Noiz ezkerro zabiltzate elkarrekin? Zer irabazi eta zer galera daude jokabide hortan?

—Orain urte bete Oskarbi delitu ninduen bere gudaritza betetzera joan behar zuen mutil baten ordezkari izateko. Baiñan ordu ezkerroztik gauzak asko aldatu dira. Jakin ahal izan dut seriozki lan egiten duen talde bat, nora iritxi ditekian. Horrengatik, Oskarbi lan egitea esperientzi bat baiña askoz gehiago izan dela esan dezaket. Inakik bere gudaritza bukatzen duenean ni ez naiz orain bezain beharrezkoa izango. Baiña beste era bateko lana egiteko preparatzen ari naizenez gero, pentsatzen dut Oskarbiarekin lan egin dezakedala; eta badakite Oskarbiarekin ni beretarra nautela eta edozer gauzatarako ni prest nagoala.

—oOo—

Aurrera, ba, kantari langille hori! Badauka Euskal Herriak zu bezalako gazte ikasi eta herrikoien beharrik.

ERRIALDE

BERTSO BERRIAK NERE BORDATXOTIK

Cuadra'tar Pilar idazleari

— 1 —

Jauna, munduan itxu gera ta gezurra degu gidari naiz ta zerutik gizonari zuk ainbeste dir dir bidali. Kristau zintzoak eskatzen dute egin zazula mirari gure begiak irikitzea egiaren argiari.

— 2 —

Ez baldin bada ontzat artu nai egia aitortzen dunik ez genezake esan gezurra gure lagun ez degunik. Eta inortxo ez deike izan gezur ta egin lagunik gezurrekin ez dago beraz egiarekin dagonik.

— 3 —

Gaur egunian kristau biotza zuzentasun egarri da legorte beltzak eraman gaitu gizonak une larri. Gure baratzan landare onak biziko baldin badira il arteraño luzatu gabe goazen iturri garbira.

— 4 —

Egia zugar daukazu Pilar idazle argi zerana eta bearrez dan erri oni ainbeste dizdir emana. Esker beroko gogoarekin zuzendu naiz zuregana beldurrik gabe agertu nairik barruan senti dedana.

— 5 —

Goi urdiñean izarren gixa Jaunak ez al zaitu jarri kristau zintzoen eredu eta egien erakuslari. Entzuten jartzen geradenean zure biotz juxtuari argi berriak sortzen zaizkio gure espirituari.

— 6 —

Biotz zuzenen egitekoa Pilar, beti zure lana gaur gizon askok agertzen degu barrendikan ez gerana. Itxurarekin kaltetan goaz gure munduarengana ta argitara erten bear da gezurrez estaltzen dana.

— 7 —

Kristau izena daukagun gizon asko gera azal utsak nola ixildu aurrean garbi ikusten ditugun gauzak Ori dala ta zure itz asko ez dira gero amutsak premian dagon tokian ongi astintzen dituzu autsak.

— 8 —

Gure eliza barruan ere badago azalzeria ta zorigaitzez indartu zaigu farisaitarren erria. Orregatikan sarritan zorrotz jarri dezu arpegia indartu baño zapaldu geigo egin dalako egia.

— 9 —

Gure artean pake santua ez degu gutxi aipatzen eta egia lasakeriaz askotan ez da aitatzen. Bañan zentzudun baldin bagera ondo kontura gaitzen zuzentasunik maite ez dunak pakerik ez du maitatzen.

— 10 —

Etsaiak argi daudela eta guri lepotik eltzeo ez daukagula gure biziak arrisko ortan jartzeo. Beraz ez bada adorerikan gurutze ori artzeo ez gera iñoiz ere izango Jesukristoren antzeo.

— 11 —

Kristau sentitzen baldin bagera guretzako da burruka naiz ta zipritin gaiztoak artu beti egiaren truka. Gure erriko nortasun onak oso bizi motxa dauka ez bagerade bildurrik gabe jartzen gezurren kontra.

— 12 —

Jaun onak eman badizu, Pilar ainbeste doai berezi zure egiak baztertutzerik iñoiz ez dute merezi. Gogoz lumari orri txurian izkiak egin erazi euskaldun askok irakurtzen du naiz zuk erderaz idatzi.

Mujika'tar Teodoro
(Billabona)

Etorri zan, ikusi zuen, eta... gel-ditu egin zan.

Zarautzek ainbat zor dion Madoz istorigilleak egin zuen au.

Ta... beste zenbatak geroztik!

1865'garren eta 1856'garren urtetan, Españiko erregin Isabel bigarrena udatiar izan zan Zarautzen.

Zarautzek abegi ona izan du beti arrotzentzat; etxean bezela aurkitu izan dira kanpotarrak.

— oOo —

Gaurko lautatik bat etzan Zarautz Paskual Madoz bertako bizilagun izan zanean.

Arrantzaletz eta nekazariz osatutako errikoa.

Madoz politiko ezaguna zan; liberal sailleko politikoa, ta aginpi-derik aundienak izan zituen, bolara batez.

Madoz'en denborako Zarautz karlista zan erabat.

Alare, Madoz'ek etzuen aurkitu irriparra ta maitasuna besterik.

— oOo —

Eztala atzo goizekoa, esan nai genduke, Zarautzek arrotzarentzat, kanpotarrarentzat duen begirape-na.

Emengo gizatasuna ikusirik, alako erantzuna eman zuen Madoz politikoa ta idazle bikainak.

Egun batetik bestera asi ziran Zarautzen alderdi onak egal guttiara zabaltzen.

Geroztik zenbat eta zenbat ote Madoz'en bidea jarraituak?

Etorri, ikusi ta geratu.

Berrogeitaka urtetan datozen familiak ezagutzen ditugu. Zarrak il ziran, baña emen datoz zintzo aien odolekoak.

— oOo —

Asko ta asko gogoratzen gera gerra aurrean Zarautzen urte mor-do batean bizi izan zan ingles zarrak.

Ura ere pasaran gertatu omen zan Zarautzen.

Ikusi bazuen ikusi zuen bai bapo lilluratu ere! Erria au artu zuen urte osorako ostarutzat.

Udarako etorri ta negurako joan, egiten dute txirringullu ta enarak (vencejos y golondrinas).

"Ingles zarra" bertan goxo. Aren-tzat etzan urte-sasoi txarrik Zarautzen.

— oOo —

Orain berrogeitamabi urte iru milla bizilagun inguru giñan. Gutxi ortik gora.

Danok ezagutzen genduen alkar; famili bat osatzen genduen, esate baterako.

Gutxi, askoz gutxiago gaur bai-ño orduko udatiarrak.

Jende aundikia, dirudun jendea. Españiko aristokrazi aundiak Zarautz zuen kabi aukeratua.

Orduko Zarautz ala gaurkoa atsegiñago ta gustagarriago?

Ezin asiko gera au aztertzen, guztiok bat ez giñake etorriko-ta.

— oOo —

Gaurko Zarautzek ezituen alder-di zoragarri batzuk bazituen orduko Zarautzek, baña beste batzuk baditu gaurko Zarautzek ordukoak ezituenak.

Garbitasunean, erosotasunean, milla modutako aurrerapen bidez, erruz irabazi degu.

Orduko patxara, lasaitasun eta ixiltasuna; danok alkar ezagutzea, gorroturik ez izatea, famili bat osa-

tzea, ori zuen inbirigarri garai ar-tako Zarautzek.

Itota, presaka bizi gera gaur. Bi pauso emateko beldurrez, automobillak noiz zapalduko gaituz-ten.

Erria, uda-partean bezin arrotza zaigu neguan. Olatu aundi batek artu gaitu azpian.

Eztegu alkar ezagutzen; eztakigu bata-bestearen berri.

Zarautz batekin kalean topo egiterako, lau extremeño ta sei an-daluz aurkituko dituzu.

— oOo —

Gure iritzi apalean, azken urte-tan Zarautzen egin dan obrarik txalogarriena erria urez osatzea izan da. "Granada-errekako" urak ekartzea.

Urez aberats izateak zer balio duen ez gera konturatzen. Gerra sortu arte ezta konturatzen bat pakearen balioaz.

Gipuzkoar erri asko, zoritxarrez, berenak eta bi ikusten ari dira uraren urritasuna dala-ta.

Aietan egun batzuk igaro itzazu. Orduan konturatuko zera zeru bat utzita joan ziñala. Ala baita urez aberats dan erria.

— oOo —

Azken urtetan egin diran beste ainbat obra, ain txalogarri ote di-tugu?

Eztegu alakorik uste. Gizonak ge-ranez, geredin ditugu akats eta utsegiteak.

Zarautzen ere, asmatu ta utse-gin, danetik egin da.

Gaurko lantxo, ordea, ezta ma-xiaketa lana, ta utzi dezagun au beste baterako.

Ondartza berdingabea alde bat utzirik, zer zaizun gogozko uraxe eskeintzen dizu Zarautzek.

Mendizale bazera, bertan dituzu mendiak; itxasozale bazera, jo de-zakezu nai dezun aldera.

Ogeitasei kilometrota, atzaparretan daukazu Donosti, Gipuzkoako uri-burua.

Frantzia bixitatu nai bazendu, mugara eztezu ordubeteko biderik.

Or dituzu Elkano ta Urteta bai-llarak, Kamio ederrez osatuta, an-kez indartsu expazeunde. Une ba-tean an zera kotxean sarturik.

Aiako sailla dalarik ere, zaraut-tarrak berebiziko joera dute Urda-netara.

Ta, Urdaneta ere gaur, kamio ederrez ornitua dago, oiñez baiño kotxez joatea naiago izan ezkerro. Badezu nun aukeratu.

— oOo —

Donostiko Euskal Festak ari dira urreratzen.

Turismo Etxea lanean ari da jo ta ke.

Trikitilarien txapelketa eratu du irailaren irugarren egunerako. Iru-garrrena da aurtengoarekin. Trini-dadeko Plazan ospatuko da, esan-dako egun ortan, arratsaldeko bos-teterdietan asiera emanik.

Gogo ori duten trikitilari guz-tiak izan ditezke barruko norgeia-goka ontan.

Auek dira emango diran sariak: Lenengoa, zazpi milla peza ta esku-erakutsia.

Bigarrena, sei milla peza.

Iruugarrena, bost milla peza.

Laugarrena, lau milla peza.

Bosgarrena, iru milla peza.

Milla peza buruko, sari gabe gelditzen diranei.

— oOo —

Trikitilari bakoitzak lau joki (lau pieza) entzuneraziko ditu. Berak nai dituenak.

Bete bearreko baldintza (kondi-zioa): euskal senazkoak izan ditzela; dantzarakoak, biribilketak edo abar. Bestelakorik ezta ontzat emango.

Soiñujoleari lagundu bear dion panderojotzailleak ere, kantatu nai badu, euskeraz egin bearko du.

Trikitilari guztiak, txapelketari asiera eman baiño orduerdi bat lenago Trinidadako Plazan egon bear dute, zozketa egin eta zeñek noiz jo bear duen jakiteko.

Trikitilari bizkor eta iaioak ba-ditugu Euskalerrian, Jaunari eskerak.

Bein da berriro aukera ederra dute beren trebetasuna erakusteko.

Irailaren amairuan egingo da sari banaketa. Egun artan errome-ri aundi, alai bat izango da Tri-nidadeko plazan, trikitilariak one-nak soiñujole dirala.

— oOo —

Beste indartsu aundi bat agertu zaigu Gipuzkoan: Mendizabal bi-garrena.

Danok dezute abuztuaren ogeian Azeitin izandako leiaketaren ber-ri. Mendizabal gazteak errez men-deratu zuen Yurrebaso bizkaitarra.

Erreztasun arrigarritz erabili zuen amalau arruko arri kubikoa. Oso bakanak dira ori egin lezatekenak.

Pixu aundiko arriekin, Endañeta alde batera utzirik, lan txarrek emango dizkio beste edozeini, iñun-go okerririk ezuela.

Denbora izango da testigu.

— oOo —

Aizkorarik eta aizkolaririk ezta aitatzen aspalditxoan.

Irailaren amazpian orratik bada neurteta bat izatekoa. Biña-biñakako neurteta.

Auek izaten dira ikusgarrienak, derizkiotenean txandatzea libre izaten dute-ta.

"Agite" ta Arria irugarrenak osatzen dute bikote bat. Azeptiarrak dira biak.

Kontrarioak, Santa Marina bai-larako Jose Mari Garmendia ta Bidañiko Jose Mari Otaño izango dituzte.

Lana: amaseiña kana-erdiko nork lenago ebaki.

Bikote irabazlearen saria: ogei milla duro, amarna jokatzin dituzte-ta.

Bararri

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR,ek

sukaldian

LA CASA
DEL CAFE

Juan Iriondo

San Marzial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

OINARRIKO KRISTAU TALDEAK

Lehen ere aipatu izan dugu gai au. Aipatzera goaz ostera ere. Jende asko erretzen ikusten ari gera eliz-erakundearen barruan. Pozik ekin zioten askok erakunde berritzeari, baina ezin dutela berritu ikusi dute. Zakurkeriaz eta txepelkeriaz betzak dira goiko joko eta martingalak. Aundizki eta jauntxoak uzta-lagun izan nahi dute. Ez ditu ez erri-arazak eta ez langille-arazoak egiaz kezkatzen. Loxintxa bidez eta itxura egite utsez iruzurtu nahi dituzte arazo oietaz arduratzen direnak.

Galdu da joko ortan sartzen dena. Galdu da gotzaien borondate onean, apaizbatzordearen eginahaletan eta parroikia berritzelantetan ustea jartzen duena.

Guk ezagutu dugun Eliza Konstantinoren egiturako Eliza da. Golekoek ezarritako lege eta erakundetan oinarrituakoa Eliza. Muiñean usteldutako Eliza. Ordura arte erasoan bizi zen Eliza. Milango batzarrean erabaki zuen Konstantinok 313 garrenean kristauak babestea. Andik aurrera elizgizonak ez zuten gudaritzara joan beharrik izango. Ez ziran erri-aztegiak epaituak izango. Arrizko elizak jaso eta jaso asiko zen Eliza Estatuaren laguntza. Ordukoak dituzu San Pedro, San Paulo, San Lorentzo, Santa Ines, Letran eta beste eliza asko. Geroztik Elizak Estatuaren babes eta laguntza berekin izango zituen gizaldietan zehar.

Baia zergatik? Konstantino kristau egin zelako? Ez noski. Politikako joko on bat egin zuelako baizik. Beldurtu egin zuen kristauen indarrak.

Sendoa zen eta zabala Erromako Inperioa. Jauntxoak eta aundizkiak goian. Ezeren askatasunik eta eskubiderik ez zuten langille eta morroi gizarajok behean. Eta jakina, auen artean zeuden kristauak. "Influxente jendea, zarpatuak, gizarajok, esklaboak, emakumeak eta umeak bakarrik berenganatzen dituzte" zioten orduo aundizkiak kristauengatik. "Ez agintariei eta ez gurasoei esanik ez betetzeko" erakusten dute.

Legetik kanpora eta legearen aurka zebillen jendea zen kristau jendea. Orduko erakundea ere aundizkiek eta jauntxoek beren onerako ezarritako erakundea bait zen. Eta orduan ere ezarritako erakundearen aurka egitea: "Erromako aberriaren aurka, Erromako agintariaren aurka eta Erromako erlijioaren aurka" jardutea zen. Eta erail ere iru pekatu oiengatik erailtzen zituzten kristauak. "Kristau" zela jakitea aski zen leoiene ortzetara edo gurutzera eramateko. Ezarria zegoen "ordena" kolokatzeko eta desegiteko arrisku aundia zen kristauak ugaltzea. Orregatik garbitu behar ziran lehenbalek denak.

Baia alferrik zen. Gero eta gehiago ugaltzen ari ziran kristauak. Inperio osoa, berriz, ankaz gora zijoan. Beste bide bat artu beharra zegoen. Ona konstantinoren jokoa: lagun egin. Geroztik goian egon dira kristauak. Agintean. Jauntxo eta aundizkiek.

Ona zuloan erori Kristoren Eliza. Ona argi, gatz eta legami indarrak kenduko dizkion zulo goxoan sartu. Goxoegian egiaz atera nahi izateko. Izan ere aibeste lan egin ditek goian egonez gero. Limosnak behartsuen alde, eskolak umeentzat, erreguak bahituentzat, eta batez ere askatasuna Kristoren Ebanjelioa otsegiteko. Ez da berrikeria mauka. Ez dauka zeregina aundirik mailla ortan burukatu nahi duenak.

Beste bide bat artu beharra dauka. Behera jetxi. Behean gorde, sator-zuloan. Lur azpian ekin azpi-lanari eta azpi-lanari. Baia ori kristau izateko. Askatasuneko erakundetan bizi ala ez bizi.

Beraz, beharrezkoa dugu oinarriko taldeetara jotzea. Ez gaitzen il diran edo il behar duten erakundeei eusten jardun.

Ondorioak atera nahi ez

Gaurko (VIII-12) «Le Monde»-k dakar Michel Rocard-en artikulua sarta (M. Rocard Parti Socialiste Unifié-ren Sekretarioa da); eta heranegun ezagutu dugu Italiako Komunistak Alderdiak ezagutarazi duen bere gaitzespen osoa. Mitterrand-en (Parti Socialiste), Edmon Maire-ren (CKDT Sindikatoa) eta Bergeron-en (Force Ouvrière) hitz gogorrak irakurriak genituen lehenago. Eta Frantziako Komunistak Alderdiak berak, hitzerdiz bederen, kondatu du Pragako hauzi-ilara luzea (oraino ez bukatua!). Europako ezkerak, hitz batez, inoiz baino ausardiago esan dio «ez» Husak-ek eta Brexnev-ek nortzen duten politikabideari.

Gure arteko «ezkertar» (??) batzuk, berriz, «burges»-tzat salatuak izateko bildurrez, baita isilpeko lagunarte eta gizaro hertsietan ere, isildu egiten dira; eta isiltzen diren neurrian Europako stalinistak gogorrenen artean sartzen dute beren burua. Itxura denez, ohore jakai hori atxiki nahi dute Euskal Herriarentzat!

Eta ez da horrelakorik lehenengo aldiz gertatzen. 1968an, ongi oroitzen naizenez, Europako ezker OSOAK (komunista barne, Luxemburgoko K.A. kenduta) Moskuren jokabidea gaitzesten zuelarik, euskarazko artikuluetan irakurri izan ditugu guk Varsovia-ko Itun-ekoen defentsarik gordinenak. Zapi zikinak haiztzea kaltegarria litzake, eta ez dut izenik batere emango. Orduan

ere «burgesia»-ren jokoan erori nahi ezak, gorriena hura eman zuen.

Hots, jokabide horiek hartuz, hain zuzen ere, egin ohi da burgesiaren joko, eta sozialismoaren helburua lardaskatzen; ezen Pragako gertaerak eta politikabideak ZEHARO eta ARGÍ-ETA-GARBI gaitzesten eta arbuatzen ez baditugu, geuk uxtzen ditugu jendeak sozialismoaren helburutik. Gaurko Europar arriskurik larriena sozialismoarentzat ez da Washingtonen erakarpn gozoa, baina Pragak eta stalinismoak hedatzen duten kiratsa.

Liburu sakratuetan mundua zuri/beltz biketaren arabera agertzen da, eta biketa ximple horrek oso erosotasun handiak ematen zituen egoerak juzkatzeko. 1972ko mundua, zoritxarrez, ez dago zuri/beltz bikote errazaren arabera partituzerik. Bi muturretan kapitalismoa eta stalinismoa ditugu, Viet Nam eta Txekoslovakia; EZ SOZIALISMOA ETA BURGÉSIA. Ezker berriak, horretara, ezin bestean, BIEN ARTE-TIK bilatu behar du sozialismo berriaren bidea, kaso bakoitzean arriskua zein den ongi neurtuz.

Bilaketa zail honetan liburu sakratu batzuk eta mito batzuk alde batera utzi behar badira, utzi egin beharko dira; eta fazismo gorriaren aldekoek «burges» eta «gauchista» hitzak sarritan erabiliko badituzte ere, aurrera jo behar da ezker berriaren aldera.

Gure helburua GIZATAR SOZIALISMOA da; alegia, kapitalisten lapurreta amaitu, burgesiaren sasi-legetasuna errotik erauzi, eta ekonomia eta agintea, behetik gora antolatuak, herriaren eskuetan jartzeta.

Mendebaldean agintea eta legea burgesiaren eskuetan daude. Egia. Baina Pragan ekonomia eta agintea ATZERRITAR IMPERIALISMOAREN eskuetan daude, eta atzerritar imperialismoaren zerbitzutan; ez inolaz ere txekotarren eta eslovakiarren eskuetan! Marxen irizpidea oraingoan onartuz, berezi egin behar dira Moskuren USTEZKO asmo ofiziala eta OBRAZKO ekintza objektibo egiazkoa; eta, jakina, bigarrena soilki seriotan hartuz.

Baina arazoa oraino ere zailago da. Zeren eta Pragako hauzi-saila gertatzen ari zen asteotan jakin baita Lin Piao-rena. Hots, Lin Piao-ren gertakaria, oso kezka-iturri oparoa da.

Irakurleak badaki Lin Piao nor izan den: bizpahiru urtez Txinako bigarren gizona. Hots, zer gertatu zaio Lin Piao-ri? Gauza handirik ez dakigu. Hau bakarrik, egia esateko: Irailan hil zela. Nola? Zergatik? Nork hila? Ez dakigu deusik. Eta orduan hil zena ere, orain jakin dugu.

Hitz batez: bere burua «sozialista» aitortzen duen erresuma batetan (ez nolanahikoa: ez handieraz, 800 miloi biztanle; ez iraultza-nahiaz) bigarren pertsonajea hilda

ere, BEDERATZI HILABETEZ ez du INORK gertatuaz EZER ERE JAKIN. Eta edonork egin dezakean galdera hau da: bigarren pertsonajea, nola ez dakigularik, hil badaiteke, eta ondoren bederatzia hilabetetako isilaldi trinkoa gerta badaiteke, zer bahitura, zer segurantzia, zer garrantia dago «sozialista» (?) legetasun horretan? Bigarren agintaria arrastorik ere gabe itzal badaiteke, zer gerta dakieke Lu-Fu-Chi edo Chun-Mi-Lo herriska txikietako nekazari gizajoei? Gaur nornahi dago Txinan arriskurik latzenean; nornahi arrastorik batere utzi gabe zapal eta hil daitekeala gauza ageria da. Hots, hori onartzen duen politikabideak izen ezaguna du: fazismoa. Aginduak goitik datoz, eta galdera gehiegi egiterik ez dago.

Baina, haxe da bigarren alderdia, Pekinen, Pragan bezala, «marxismo-leninismoa»-ren izenean gertatzen dira zuzengabekeria horiek. Stalin orain dela 20 urte hil zen; baina stalinismoa ez da hil. Zergatik? Gertakari horiek PENTSA-RAZI egin behar lukete. ONDORIOAK ateratzen hasteko garaia dextente abiatua da. Eta Rocard-en hitzak jar daitezke hemen: «Ces-sons de parler d'excroissance monstrueuse. Ce qui est en cause, c'est l'ensemble des méthodes et des moyens que secrète le stalinisme, forme dévoyée du marxisme qui bouche toutes les perspectives socialistes au lieu de les ouvrir».

Sozialista garen askok maiz egin dion galdera hori geure buruari. Zergatik gertatzen da hori? Zergatik agertzen dira stalinismoa eta marxismo-leninismoa elkarri zeharo lotuak?

Orain arte galdera hori beren buruei sekulan egin ez dieten horien txanda da.

Ondorioak ateratzen hasiko ahal dira!

LARRESORO

ZORIONAK

Olinpiada giroan bete-betea mur-gildurik gaude; kirolariak azken urtetako lan neketsuari amaiera emanaz, azken leiketa garratzari ekin diote, sariren bat, medallaren bat, marka onen bat eskuratuko ote us-tean. Behin eta berriro asko idatzi da deporte gauzetaz, kirolarien egitekoetaz, deporteak eta pertsona-gintzak dadukaten loturaz, eta abar.

Baina azken aldi honetan ikusi eta entzun ahal izan dugunez, kirola ere «politika madarikatuarekin» nahastu digute. Ez da hau gaurre-gun sortu den leloa, aspaldikoa baino. Halaz ere Olinpiadetan, Rodesiaren jokabidea dela medio, esames, haserre, kezka, hitzaldi, bilera eta erroka franko sortu da Munich eta munduan zehar, eta, zoritxarrez, arinegi mintzatuz sarritan.

Guk, geure aldetik, ez dugu zorionak eman besterik egingo. Izan ere, badakizue jakin kanpoko berriak ezagutzea bertakoa baino errazagoa izaten bait da askotan—, Rodesiako agintedunen, indardunen jokabidea esango genduke, oso zapaltzaile eta menperatzaile dela. Aldizkari honetan sarritan mintzatu izan gara gai honetaz, eta ez zaituztet lehengoak berresaten asper-taraziko.

Hona hemen bada: gizalege oro apurtu duen gobernuaren laguntza gerturiko kirolariak Alemaniara doaz. Pertsona bezala bizitzeko egokierarik ez duen herriak ez ditu deportistak sortaraziko. Badu aurrerago-lanik. Horregatik, lehenago Hego-Afrikari buruz erabakizana Rodesiarekin ere berdin erabaki de-dilla eskatzen dute beltzek.

Kirolariak badute zapalkuntza honen kontzientziarik eta München parte hartzerakoan Rodesia kanpoan uztea eskatu dute, elkartasunak damaioten indarraz baliaturik eskatu ere. Geroztik gertatua, denok ezagutzen dugu. Konponketa sinplea hasieran, Ingalaterraren babespean jokatzeara alegia, eta azkenik kanpoan gelditu da Rodesia.

Gauzek lehenean jarraituko dute, Rodesian ez da aurrerantzean ezer aldatuko. Baina beltzek injutizia eta bidegabekeria gogorazi digute. Pozgarria da kirolari hauek erakutsi diguten kezka, nahigabea, samint-suna, zapalkuntzaren kontzientzia. Horregatik, bihotzez, ZORIONAK.

Europar oraindik Grezia eta beste zenbait diktadurak irauten duen antzera, Afrikan ere ez dira Rodesia eta Hego-Afrikakoak bakarrik zapaltzaile. Hor daduzkagu, adibidez, Mozambiken FRELINoren eraginez portugalдарren aurkako burruka bizian. Tete lurraldea, dagoeneko askatu dutela esan genezake, baina burruka, Tanzania muga ingurutan zorroz-tuz doa.

Burundin gertatuare ere lotsaga-ri deritzazu. Zenbaiten jauntzoke-riek, feudalismoa gogo duten tutsi indardun eta dirudunek herri bat, hutstarren herria, zapaltzen eta hileraziz doaz. Hilketak ez dira oraintsu hasitakoak, aspaldikoak baizik. Baina azken hilabeteetan indar-keriari ez diote ezeren mugarik ipini, orain artean isuritako odolak ez du bere gose-egarririk ase.

Afrikan zehar eta Afrikaz kanpo ez dira horrelako gertaerak lehe-

nengoak izan, ezta azkenengoak izango ere. Baina goazen Rodesia-runtz. Ingeles gobernuak «askatasu-na» eskeini eta gero, 1965 urtean hain zuzen, bertako arazoak, problema larriak ez du konponketarik izan. Igaz Azaroan Home Ingelesak eta Smithek lege berri baten arau-dia izenpetu zuten, baina mamiz eta muinez ez da ezer aldatu. Beltzek ez dute luzaroan bertako agin-tea eskuratzetik izango. Afrikan beltzak, 250.000 zurien menpean, han-kapean bizi dira. Beltzen joralek beheko mailan segiko dute, eta ira-kaskintza erakunde zurien osabide eta goramenerako pentsatua izan da.

«Kirola kirola da» diotenei, eze-ren nahasketarik izan ez dadin erre-gutzen duten horiei, gauzak dau-denean jarrai dezatela gogozkoa zaiela dirudi. Ez dute nahasketarik nahi, eta «politika» hitza zapal jaur-titzen dizue. Hil zorian dagoenaren bizi naharen oihua ere politika izango da noski.

Aurtengo Olinpiadak martxan dau-de. Medallak pilaka banatuko dira, txaloak, garaipenaren txaloak eta ezinaren negargura elkartuko, kirolari nagusien izenak historiak ja-soko ditu ondorengoek gogoan har ditzaten.

Nik, nere ajendatxoan, beste histo-ria bat jasoko dut, kirolariak, his-torian zehar, herriaren garrasari erantzun nahirik idatzi duten histo-ria. Historia tristea, garratza, isila. Aurten afrikan beltzek beren kapi-tulua idatzi dute. Gure artean ez ote da historigillerik izango?

Mikel Ugalde

ARGIA

Zuzenadaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragol-ko Kaputxinoak argitaratua
(Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Berruan	300 pezeta
Korreo batasuneko errietan	350 pezeta
Atzerrietako bea-te errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez gal-detu

Salmetan (ale bakoltza) 7 pezeta

ZENBAit gaRA 72

DUELA URTEBETE

Duela urtebete hilaren bostean, sail hontan hasi ginen besterik ezean. Zenbait berri emanez maila apalean, zerbait egin gurarik horra gu lanean.

Egin gendun kontrata ARGIAk eta guk, hamabostean behin hiru folio gertu. Guk ordeaz astero egin sei inguru, proportzio honetan ez digute ordaindu.

Geroz hamabi hiletan ihardun dugu lehen, laugarren orri hontan zintzoki ta kemen, liburu berri eta amaika apamen, hasi ginenez gero jarrai dugu hemen.

Idazle egin naute ia oharrezka. Inguruan bait ditut jakintza ta kezka, ta antz adiskide atzean bultzaka, konforme ez dagoenak egin beza zaunka.

San Martinengan dugu artxibo aberas. Gramatikaz ordeaz Basauri maisuaz. Amaika irakurlek bidali gutunaz, honela tontoenak daki edozertaz.

Izan ditugu gaiak denetarikoa, edozeinek errazki irakurtzekoak. «Zerukoak» askotan maiz «infernukoak», ez ultrek nahi dituzten linbo hainakoak.

Ez gaude ez batekin ez bestearekin, otsoak eta ardiak bereiztearekin. Azken fineko gauzak ez ditzagun egin, elkar aditzeari dezaiozun ekin.

Ez dezaiozun eska herri gaixoari eskatzen ez zaionik herri libreari. Aldiz, ez ote dugu guk geuk zertaz ari, ta ez arrazoi eman gure etsaiari.

Orain dela urtebete hasi ginen eran, galde dezagun egun ZEENBAT ote GARA? Oriotarren kantak dioen tankeran, elkartzen ez bagara goaz aldatz beheran.

Urtebete joan zaigu solas aspertutan, inoiz alai ta pozik txorakerietan. Gai trinko ta astunak beste zenbaitetan. Gaizki esanak ahaztu ahal duzun denetan.

Errazen egin dugu erraz bait da hasi. Orain berriz jarraitzen behar dugu ikasi. Apalki berri emanez lasai irakatsi, denok izan dezagun zertaz irabazi.

Agur ba irakurle, agur terdi zuri. Urte bat dugu eta zorionak guri. Oinez ikasi dugu nahiz eta urduri. Gizon egin orduko egingo du euri.

● Urtebete joan zaigu, bai, urtebete! Urtebete sail honetan hasi ginenetik. Urtebete, berrogeita hamarren bat aste, aste haina ZENBAT GARA, eta guztira ia hirurehun inguru folio, liburu bat haina, noski.

Esan dugu esan beharrezko amaika, eta isildu beharrezko bat edo beste ere bai. Okerrak antz, seguru asko, baina baita azierturen bat edo beste noizik behin ere. Irakurleak erruz erantzun digu. Ehundaka gutun jasoak ditugu. Ez da asterik izan irakurleen baten gutunik eskura ahal izan ez duguna. Zenbaitetik iritzia emate aldera, beste zenbaitetik txalotu edo kritika egin nahirik. Inoiz berriak eta liburuak bidaliz ere bai. Baita zenbait lan moldatzean lagungarri ere.

Edozeinbat aipatu izan dugu urtearen barrena, beste asko isildu beharra izan dugu irakurleen aginduz. Dena den, honako hauek aipa ditzakegu egun, inori damugarri iritziko ez zaizkionak: Jabier Aramburu, Carlos Santamaria, Jon Etxaide, Anastasio Arrinda, Ibon Sarasola, Juan San Martin, Luis Villasante, Xabier Bastarrika, Martin Elexpuru, Mikel Arregi, Joseba Etxeberria'tar P., Jose M. Etxaburu «Kamiazpi», Jokin Apalategi, Luis Haranbu-Altuna, Imanol Laspiur, Iñaki Zubizarreta, Severiana Goenaga, Arzuaga-tar E., Xabier Agirre, J. J. Irigaray, Dionisio Amundarain, Hendrike Knörr, Jokin Arostegi, Yon Mikel Uribe, Anai Berriotxo, Alfred Berglund, «Iñalurreta», «Zeleta», Emilio Olazabal, Antxon Narbaiza, Louis Bassance etab.

Oker ez banago, bizpahiruri ezik, gainontzeko guztiei erantzun diet. Dena den, hemen aipatu diren eta ez diren guztiei ene eskerrik sutuena.

BERRIAK

● Andamaritan izan dugu jairik non-nahi. Bizkaia, Gipuzkoa eta Lapurdiko itsas bazter inguru guztian batez ere, ez bait da alferrik Andra Mari eguna marifelen eguna, batik bat.

Hain zuzen, Andra Mari arratsalde, jaialdi bat eratu zen Deban. Bertan ziren Bermeoko Txistulariak, «Ondar Beltz» Debako Dantza Taldea, Lapurdiko «Legeherak» kanta taldea, Etxamendi eta Larralde bikotea, Manex Pagola eta Antxon Aranburu kantariak, eta Lizaso eta Muñoa bertsolariak.

● Kosta aldean ezezik, barru aldean ere izan zen jairik antz, Mallabia, Plazentzia, Azkoitia, Mendado, Isasondo, Elgeta eta beste zenbait herritan.

Abuztuaren 19an., Benito Lertxundi, Lurdex Iriondo eta Xabier Lete kantari guztiz ezagunak Mallabian eratu zen jaialdi batetan parte hartu zuten. Bai eta Galdakanoko «Andra Mari» Dantza Taldeak ere. Aurkezlarik, Jon Enbeita musikarra.

● Isasondon, berriz, beste zenbait jaialdiren artean, Un, dos, tres, responde otra vez izeneko konkursu bat eratu zen bertako umeentzat bereiziki moldatua, eta TVE delakoak eskaini ohi duen programa lotsagarriaren gisa edo.

Programa honen lehen alderdia, galde-erantzunei dagokiena, alegia, interesgarri gerta daiteke, edota, txarrenean ere, kaltegarri ez behintzat. Dena den, jakin ote dezakegu zein hizkuntzatan egin zuten isasondotarrek?

● Nafarroan ere ospatu zen jaialdi bat. Gutierrez bat, guk dakigunez, behintzat. Etxarri Aranazen eratu ere, eta ez nolana gainera, euskal giro hunkigarriaren pean baizik.

Goizean goiz txistulariek ekin zioten jaialdi, ohi denez. Ondoren, kalejira, eta Lizarraga, Alsasua, Urdiain eta Etxarri bertako dantza taldeen saioak.

Iluntzean jaialdia. Lizarragako Jon Lasa, Cruz Maria Martinez altsasuarra, Iruñeko Fermin Valencia, Migel Etxarri lekunberritarra, eta Etxarri Aranaz bertako Kanta Taldea aritu ziren Lizarragako Parroko jauna aurkezlarik zelarik.

Honako jaialdi hau Etxarri Aranazko «Euskaltzaleak» eratu izan zen, «Principe de Viana» antolamenduaren arduraren pean, eta Etxarri Aranazko Euskara Ikasaldien alde.

● Ordiziako Juan Antonio Galparsorok, Ordizian bertan eratzeke den JAKINTZA ASTEA delakoaren programa bidali digu. Programa joria benetan, hona hemen, zehatz mehatz, ahalik eta murriztuen, harako hura:

Irailaren 2an., arratsaldeko 7etan., Txistularien Ibilaldia. Ondoren, EUSKAL LIBURU ETA DISKAREN azoka irekiko da. Gaueko 10etan., berriz, Ondarruako Kresala Taldeak Zubikarayan Mariñela deritzan euskal zartzuela eskainiko.

Irailaren 3an., eguerdian., «Rondalla Laguntasuna» delakoaren saloa Enparantza Nagusian. Arratsaldeko 5etan., «Jai Gurdien Igarro Aldia». Ondoren, erromeria, kalejira eta gau-jaia.

Hilaren 4 eta 5ean., bi hitzaldi programatuak dira Jakintza, S.A. minoriak eta Europa estatutako Lelekartean. Astelehenean, Europako geria. Biharamunean, Joseba Intxausti Hizkuntzabatasuna eta Giza-nortasuna delakoaz mintzatuko da.

Hilaren 6an., lehen orduan, Gipuzkoako Abeltzarien Lehiaketa, eta Ganadu, Barazki, Gazta eta Igalien Bilketa eta Agerketa. Eguerdiko 12etan., Gipuzkoako Bertsolari Gazteen Lehiaketaren lehen saioa. Arratsaldean berriz, bigarren eta azken saioa. Iluntzean, trikiritza, eta gaueko 10etan., Etxezarreta Antzokian, Pelotari eta Ama Lur zine saioa.

Hilaren 7an. «Umeen Eguna». Egun honetan izanen dira, Literatura Lehiaketa, Muralen Margoketa, Buztinez egindako Itxuraketa eta Altxorraren Bilaketa. Bai eta Euskal GiGñola eta Debako Arte Eskolaren Espresioa ere. Gaueko 10etan., azkenik, jaialdi bat Zigor Dantza Lekuan, Ordiziako ikastolaren alde.

Hilaren 9an. eta gaueko 10etan. Bertsolarien Gau Jaia. Bertan izanen dira Xalbador, Lazkano, Iraola, Igartzabal, Lazkao-Txiki, Agirre, Goiburu eta Etxaluz bertsolariak.

Hilaren 10ean., azken egunez, Txistulari eta Dantza Talderen Ibilaldia eta azken saioak.

Aste guztian Debako Arte Eskolaren erakusketak izanen da Udaetxean, bai eta Euskal Liburu eta Diskaren Azoka ere, arkupetan.

● Orain hurrengo jakinarazi genduen, irailaren 4etik aurrera eratzeke da Baionan EUSAL ASTEA. Hona hemen harako programa, hitzaldiri dagokiona batik bat:

Irailaren 4ean. «Ipar eta hego euskal herrian ekonomia har-emanak», Ramuntxo Kanblong. «Herri baten hiritartzea: Baigorri», G. Bidearte. «Lantegi berri eta lur berri», Donibane Lohitzuneko herri buruzagien gain.

Irailaren 5ean. «Euskal Musikari buruz», X. Bello Portu. «Haurrak edergintzarat erakartzeko», Debako Arte Eskola. «Euskal Kanta», G. Aresti.

Irailaren 6an. «Gaurko literaturari begirada kritiko bat», I. Sarasola. «Atzoko kazetari bat: J. Hi-

riart-Urruty», P. Lafitte. «Gaurko kazetari bat: R. Arregi», J. Intxausti. «Poema irakurketa», J. A. Arza eta X. Lete.

Irailaren 7an. Paris, Bordele, Pabe, Bilbao, Donostia eta beste zenbait hiririk euskal ikasleen biltzarra. «Euskal Unibertsitateaz», K. Santamaria eta J. Haritxelhar.

Programa horri interesgarria deritzagu, nahiko erdi maila batetan, nahiz eta, agian, gaien tituluengatik zail gerta hitzaldien sakontasuna neur ahal izatea. Eta hitzaldien sakontasun eta zailtasunaz mintzatzeko gara, zeren, HERRIA aldizkarian irakurriak garen, bada zenbait iazko Euskal Astearen gehiegikeria salatu zuena:

Hautatu dituzten solasgaiak ainitzez goregiak baitira gure herritarrentzat. Zergatik ez ba munta holako Astea, euskal kulturaren alorrean lanetan ari diren talde guztiekin batean? Ala aste horrek betiko berrogei ta hamar fogoratuak elgarretaratu behar ditu!

Guk geuk uste, hitzaldiek beti izan behar dute halako goi mailatasun apur bat, zerbaiterako balioko badute, behintzat. Dena den, hitzaldien tituluez gainera, hizlariak berek dute hitza.

● «Principe de Viana» antolamenduko «Lengua Vasca» deritzan batzordeko hiru arduradunek dimittitu egin dute amaizu berri den abuztuaren. Jorge Cortes Izal, Jose Maria Satrustegi eta Jose Manuel Lasarte jaunek gutun batez adiarazi diote Nafarroako Diputazioari hartu duten erabakiaz.

Hauzia lehendik zetorren. Esan dugunez, aipaturiko hiru jaun hoik «Lengua Vasca» deritzan batzordekoak ziren oraintsu arte, eta Nafarroan barneko euskara ikasketak eta heziketa zegoen.

Abuztuaren 15ean., aldiz, euskarazko heziketa eta ikasketak Diputazioko Heziketa Batzorde Orokorri atxikia izanen dela erabaki zuen Nafarroako Diputazioak; aurrerantzean, euskal eta erdal eskolek batzorde berberaren agintza eta zuzendaritzaren pean ihardunen dutela, alegia.

Orain arteko hiru jaun ardurdun hoik Diputazioak berak izendatuak ziren zeregin hartarako, baina Diputazioak ez die jakinarazi erabaki honetaz zuzenki, egunkaritan agertu den nota batez baizik. Horra ba, zergatik dimittitu egin duten.

Guk dakigunez, Diputazioak ez du orain arte hauzi honetaz ez arrazoirik ez eta azalpiderik eman.

● Datorren igandean, irailaren 10ean., Nafarroako Auritzen (Burgete), bertako seme zen Pablo Fermin Irigaray «Larreko» euskal idazleari eskainitako omenaldia eratzeke da. Honako omenaldi hau, Auritz bertako Udala eta Euskaltzaindiaren arduraren pean eratu izanen da.

Goizeko 11etan. Auritz-ko Elizan Herri-meza. Ondoren, 12etan. «Mutikoak» izeneko taldearen dantza saioa, eta «Larreko» sortu zen etxe aurrealdean orotarria azalduko da.

Hamabi eta erdietan, Udaletxean, Euskaltzaindiaren Biltzarra ospatuko da. Alkate jauna eta Euskaltzainburuaren agurraren ondoren, hiru hitzaldi labur entzun ahal izanen du, alegia: Labayen jauna «Larreko»ren garaiak giroaz mintzatzeko zaigu. Lafittek, «Larreko» euskal idazle gaiaz hitzegin, eta Erkiagak, berriz, «Larreko» gizonaz. Honako biltzar hau orotarikoa izanen da.

Pablo Fermin Irigaray Goizueta «Larreko» Auritzen jaio zen 1869 urtean, eta Iruñen hil 1949an. irai-

laren 3an. Madrilgo Unibertsitatean eginik zituen mediku ikasketak. Beran eta Iruritan egon zen mediku bezala, eta azkenek, Iruñeko Barañain Hospitalean, zuzendari.

Idazle trebe eta guztiz herrikoia. Nafar-lapurdiko euskara erabili ohi zuen, herriak zerabilenaren ahalik eta hurbilen. Ez genduen batera neologismo zale. Zenbait hitz erabiltzean, Axular, Mendiburu, Duvoisin eta autore zaharrei irakurritako hitzez baliatu ohi zen. Jostagarritz gehiago eman ohi zion, kera jatorrari hitz garbiei baino Pierre Lafittek HERRIA asteroan esana duenez, pare gabeko prosa omen zuen.

«Nafartarra», «Gure Herria» eta «Euskal Etnalea» aldizkarietan argitaratu eman zuen bere zenbait artikulu. Haren seme Angel Irigaray Euskaltzainak, bilduak ditu bere aitaren bederatzid idazlan XX-garren Mendeko Nafarroako Euskal Idazlariak (Iruñe, 1958) deritzan liburuan.

LIBURUAK

● Azterketa sailean bada Euskal Herrian gizon isilik antz. Horitako bat dugu Justo Garate, gorpuzteaz Argentinan eta bihotzez Euskal Herrian duguna.

Justo Garatek oraintsu argitaratu eman du XVIII mendeari buruzko liburu berri bat. Garate jaunak lehenik ere aski frogatua digu honako mende honetaz duen maisutasuna, Humboldt, Astarloa eta Mozelez egindako azterketak medio direla, eta azken liburu honetan ere bere jakintza nabari da.

LOS COLEGIOS DE LAS VIZCAINAS Y VERGARA EL SIGLO XVIII. Justo Garate. Mendoza, 1972.

● Beste liburu bat datorrigi itsas bazter hartatik, Ameriketatik, alegia.

Jose Ramon Zubillagak beste liburu bat azaldu digu. Duela zenbait urte eskaini zigun lehena («Lardasketa». Auspua, 40-41), eta liburu hartan bere bizitzaren berri ematen zigun bezalaxe, honako bigarren honetan, berak bere inguruan ikusi eta ezagutu dituen euskaldunen berri eman gurarik dator kontakontari.

EUSKALDUNAK ARGENTINAN. Zubillaga Erramun Joxe'k. Editorial Vasca Ekin. Buenos Aires, 1972.

● «Tintin-en Gertaera Harrigarriak» deritzan sortaren barrena, Etor Editorialak argitaratu eman ditu bi ale berri, Tonasol Arzoa eta Ottokar-en Errege-Makilla.

Tintin Ameriketara delako lehen aleari buruz esandako zenbait berresan genezakeen azken bi hautaz ere. Zenbait, diogu, zeren esan dako guztiak ez bide ziren zuzenki, halaber gu zuzendu gaituztenen ustetan, bederen.

Dena den, sorta guztiz irakurgarria dela esan dezakegu berriz; bizitasun duena, umeek eta ume aspaldi izandako zenbait gustura asko irentsi egiten dutena.

Darabilen euskara gipuzkera da, nonbait. Eta beldur gara ez ote dauden azken bi hauk batasunetik lehen alea baino urrutia. Onewan ere, ez diegu behintzat aurrerapenik sumatzen. Eta hain erraza da eze batasun moldeetan idaztea... Esate baterako, zenbat kostatzen ote da «iriki» edo «ideki» idatzi beharrean «ireki» idaztea? Eta haxe da funtsean batasuna, ez besterik!

AMATIÑO

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukaldetako apaingarri

Elte azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitzeak aukerakoa

SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y Juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR

ESKORIATZA (Gipuzkoa)

MUNDUKO BERRI

TXIKANO-EN BURUZAGIA PRESONDEGIAN

Ameriketako Erresuma Elkartzetako (USAko) Mendebaldean (Arizona, Idaho, Nevada, California, Nuevo Mexico, Texas) "CHICANO" delakoak bizi dira. Miloi batzuk dira, oso sakabanatuak, eta hizkuntzaz gaztelania-dunak dira: "chicano" = mexican. Orain dela ehun urte gertatutako Mexicoko Gudaz geroztik, eta hizkuntza-desberdintasuna dela bide, bigarren mailako amerikatarak dira txikanoak; alegia, bigarren mailako hiritar USAko erresuma. USAko legeak ez batu txikanoengan aitortzen etni-berezitasunik. Talde gisa txikanorik ez dago.

Txikanoen buruzagirik ezagunena, Ricardo Chavez Ortiz, 36 urte, 8 haurren aita, BETIRAKO GARTZELAZ den Apirilaren 13an, Nuevo Mexicoko hegazkin bat bide-izan da kondenatua. Joan-baztertzien saiatu zen; eta, prentsa bere inguruan ikusi zuelarik, gauza bat bakarrik eskatu zuen: telebistari deklarazio batzuk egin ahal izatea. Hala egin zuen; eta telebista-salo hartan, txikanoen zoritxarrak eta zapalketa azaldu zituen hitz-hunkigarri. Bukatzean bere burua altxatu zuen preso, amerikar agintearen menpean jarri. Ez zen hortaz gertakari hartan izan kalteturik ez zauriturik ez hilik.

Trbiunalak BETIRAKO GARTZELAZ zigortu du Chavez, ordea, joan den Uztailan. Juezen artean ez zegoen txikanorik batere.

MALASIA ETA INDONESIA HIZKUNTZAZKO BATASUNERUNTZ

Indonesian eta Malaysian jatorrizko hizkuntza bakar bat dago: "malaiara", malayo, malais. Eskualde batek, ordea, ingles kolonizazioa jasane zuen (Malasia, Borneo, Sarawak, Singapur); eta besteak, berri, nederlandar kolonizazioa (Java, Sumatra, Zelebe). Hauxe izan da, besteak beste, Finlandia-Kareliaren kasoa, Mazedoniarena, Kurdistanena, berebertarrena, serbo-kroaziarena, eta beste anitz herriren kasoa.

Desberdintasunak erantsi ditu kolonizazioak. Hizkuntzen mailan, eta zeinek bere hitzak kutsatuaz gain, ingles kolonizazioak bere idazkeraren arabera idatzi du malaiara; eta holandes kolonizazioak, era berean, nederlandaren arabera egin du: "u" soinu, gonbarazio batez, Flandetan eta Holandan bezala, "oe" idatzi du. Piskanaka piskanaka, horrela, Indonesiako malaiara eta Malaikiako malaiara elkargandik berezi dira; eta gaur ia bi mintzaira liferente ziruditen.

Arriskua ikusirik, Malaikiako eta Indonesiako gobernuak elkar hartu, eta hizkuntzen BATASUNA egitea erabaki dute; eta elkarketa horretarako BOST URTE hartu dituzte: 1972-1977. Malaiara "batua" bi gobernuak sartuko dute batera antolamendu ofizialekin, eskoletan, eta abar. Eta gaurko "bahasa malaysi" eta "bahasa indonesia" delakoak, BAT izan-godo dira laster bi erresumetan; politikazko batasuna izan baino lehenago, beraz.

Aurrezki Kutxetak irakur dezaten...

Luis Angel Rojo Duque, Madrilgo Unibersitate onplutenseko irakaslea da. Gaurregun, Espainian izen handiko ekonomilaria. Ez naiz katedratiko honen biografia ematen hasiko, ez bere liburu eta idazlanen zerrenda argitaratzen ere. Nahi dut, haatik, jakitun gazte honen aipua zerbait izenkiro hemen ezarri, bakar bakarrik, ordea, arrazoi hauengatik.

Ikusiko denez, guziz "neurea" du-dan gaia eta hauzia erabili duela-ko Vigon, denbora asko ez dela, emana duen hitzaldian.

Nahiz Galiziako ekonomiaz eman bere hitzaldia, berak, Rojok, esan duela "estas ideas se podrian aplicar a todas las provincias españolas, ya sean las atrasadas o las más dinámicas".

Hirugarren arrazoi, ideia horien berri emateko, duten balioaz gainera, zera da: gure artean, probintzialismoa nagusi den leku orotan bezala, kanpoko izenei eta esan-iei jaramon gehiago ematen zaiela etxekoei baino, nahiz behin eta berriro, hauzi eta arazo berberaz ideia txit analogoak hemen bertatik eman.

Hitzaldi hori, esan dudanez, Vigon eman zuen Rojo jaunak, hiri honetako Aurrezki Kutxak eraturiko kurso batetan. Eta, hariari behingoz helduz, gai hau erabili zuen: "La utilización del ahorro regional".

Hitzaldiaren azken parteak, izenburutzat "Aplicaciones al caso de Galicia", du eta parte honen mui-ahalik zintzoenik ematen saiatuko naiz.

Aurrezki Kutxek berenganatzen duten dirua, Banketxeek ugaltzen dutena baino azkarrago etorri da azken hamabi urteotan.

Beraz, Aurrezki kutzen indar edo kemen ekonomikoa benetan eskerga da Espainiako diru-sistimaren barnean. Gertatzen dena da, dio Rojo jaunak, que "las Cajas de Ahorros de España se encuentran tremendamente mediadas, porque realmente no han conseguido superar, desde el punto de vista del legislador, su origen benéfico-social, y, por consiguiente, son instituciones que recogen una masa enorme de recursos, pero que, sin embargo, son reguladas por las autoridades de un modo tan estricto que se consigue eliminar una utilización altamente dinámica de esos recursos. Quiero decir que las Cajas tienen tales exigencias de colocación o de inmovilización de su activo, especialmente en forma de absorción de deuda pública, que realmente sus posibilidades de actuación en otros sectores son reducidas".

Halaz guziz ere, hau da: nahiz Kutxen indarrak hain bridatuak gertatu, ba omen dute Aurrezki utxek eskuartekorik aski beren egiteko nagusienetako bak bete dezaten.

Egiteko hau, zera omen da: A-K-k erregio-ekonomiaren hazkunde bultzatzaile, eragile eta, hein batetan, gidatzaile izan behar dutela, alegia.

A-K-k, orain, prestamenak egite-rik landara deus guti egiten omen dute hazkundeari dagokionez. Diru

erakunde hauen egitekoa, ordea, hazkundearen finantzaila bilakatzeko izan behar omen du, hain zuzen.

Zer esan nahi du honek? A-K-n jokabide "ortodoxoa", tajuzko inbersioei eta bahitura eskaintzen dutenei, dirua prestatzea izan ori da. Kutxek, ordea, jokabide arras "heterodoxoagoa" jokatuko behar dutela, dio Madrilgo irakasleak. Ekintza aurrerariagoa nahiz arrisku handiagokoa izan. Errejo-ekonomiaren bultzatzaile, eragile, gidatzaile izan behar dute gure Aurrezki Kutxa dirudunak.

Horretarako, Kutxak, mikroekonomiari bakarrik behatuz, ez dute ibili behar. Hain indartsu diren irakunde "herrikoioak", ikuspegi zabala eduki behar dute. Esan nahi du, errejo eta probintziarentzat zein hazkunde bide, zein industria-bide den egokiena argi eta garbi, urrutira behatuz, ongi pentsatua eduki behar dute.

Estrategia honek gidatu behar litzuke, dirua banatzerakoan, inbersioak egiterakoan, baloreak erostetakoan. Gauzak garbiro esanik, hazkunde bide aukeratu eta zabal batean, inbersiorik onenak ongi aztertuta, eta analizatu eta hoiei dirua prestatu. Gakina, lan hau tajuz eramateko Kutxek lankide ongi or-nituak berengan hartu behar dituzte. Injinadoreak, ekonomilariak, arkitektoak eta abar Hauek "staff" deritzen lanmota eramango lukete, eta hauek zuzen eta sakon berri emango, zein inbersio komeni den, zein ez den kmoeni hazkundearen estrategia barnean.

Honek ez du esannahi, orain da-

ramaten ekintza utzi egin behar dutenik. Ez. Hain "heterodoxoa" iduri lukeen bide honek, A-K-en jokabidea osatu eta gaurkotu baino ez bait du egiten.

Garbi ezarri behar da, beste puntu nagusi bat ere. Estrategia baten barnean inbersioak zuzentzeak eta aukeratzeak, ez du inolaz ere esannahi errentabilitaterik ez duten inbersioak, agian, finantzatu egin beharko lirakeela. Ez. Hain zuzen, bide honek errentabilitatea hartzen du oinarritzat. Ez, ordea, errenta edo irabazi finantzerua bakarrik, baizik baita "errentabilitate ekonomiko" ere. Hau da, bi lantegi mota ezberdinekoak irabazi berdina erakar lezake "enpresaren barrena" soilik begiratuz. Baina, barneko irabaziaz gain, lantegi mota batek ekonomia osoari beste lantegi mota batek baino "errentabilitate ekonomiko" ioriagoa erakar lezake. Bi alde hauei begiratzea behartuta daude "herrikoio" deritzen diruerakunde diren Aurrezki Kutxak.

Homaño, Rojo jaunaren, ideiak. Ez dira berriak, ez dira hemen lehenbiziko aldiz agertzen direnak. Baina bai garrantzizkoak behin eta berriro birraseteko.

Dei hau, beraz, gure Aurrezki Kutxetara doa. Heldu da orduea estrategia hori aztertu, eraiki eta, moduzko abiaduran, martxan ipintze-ko.

Zertan ote dago, gaurregun, gure Kutxen pentsaera, nahia eta jokabidea, nahi-ta-ekzo dugun estrategia honi buruz?

GURUTZ ANSOLA

Egipton, Rusia oraingoz galtzen

Ez da ez lehenengo aldiz horrela gauza gertatzen zalola. Munduko bigarren guduaz geroztik nazio arteko politikan izan du Rusiak utx egite ederrik. Yugoslabia batetik, Txinarekin gertatu zalona bestetik, Kennedy garaiaren Cubako gertaerak bestetik utx egite beldur-garriak izan dira. Oraingo honek, itxuraz ez du beste horien garrantzirik, gauzak pakez egin bai dira. Rusiak Egipton ezarri zuten tekniko eta jakintsu militar jendeak aldegin beharra izan dute Sadaten erabakiz. Rusiaren eragila urritu edo aultzen ari dela adierazten du erabaki horrek.

1967 urteaz gero Egiptoko gudarostea berri eta osa dedin bi milia milloi dolar baino gehiago ezarri omen ditu Rusiak Egipton. Egia esan, bada zerbait. Laguntza hori gabe zer gertatuko ote zitzaion Egiptoko gudarosteari?

Gaurregun, den laurdenaren erdia baino ahulago izango zen. Gerra egiteko ametsik izateko modurik ere ez zuen izango. Baina horra, egiptoar militarrek berek aginduta bota izan behar ditu Sadatek rusioak Egiptotik. Militarrek beharturik artu du erabaki hori.

Egiptoar militarrek ez dira rusiozale. Azken aldi honetan kritika gogorak egin zituzten. Sadatek ez zuen horrelako erabakirik artzerik nahi. Erabaki hori artu baino lehen ein zuzen, militarren buru zena bere kargutik bota zuen Rusiaren etsai porrokatua zelako. Gerora, Rusiara egin zuen ikustaldiaz gero, amor eman behar izan du. Izan ere, eztabaida lehendik dator. Rusiako eta Egiptoko buruzagiek ez dute Orienteko arazoaz ikuspegi berdina.

Egiptoko buruzagiek Israelekin zuten gudu, nolabait ere, bukatu nahi zuten. Ahalik eta azkarren galdutak dituen lurak bereganatu nahi ditu. Egiptoko ekonomia zuzendu eta tajutu dedin, ezinbestekoa da hori egitea.

Rusioek aspaldidanik amesten zutena egia bihurtzen ari zela ikus-

ten zuten, ots, Orienten beren itzala zabaltzen edo anditzen. Gudua medio zela, Rusiak gudako tresnen bidez modua izan zuen Egipton sustraltzeko. Itsasorako nahiz alde-ko baseak han bertan egin ahal izan zituen. Egoera honi berez iraun eraztea komeni zitzaion Rusiari. Egoera honi iraun eraziz gero bere itzala sendotuko zen. Rusiak ez zuen gudarik eta gutxiagorik ere nahi. Israel eta arabeen artean guda berriro asiko balitz, berriro ere arabeek jipoi ederra artuko lukete, rusoen ustez. Guda horrek, bestalde, munduko guda bihurtzeko arriskua dakar. Arrisku hori berriz gogorregia da. Rusiak ez du honelakorik nahi. Hori garbi ikusi da bere azken urte hautako politikan. Are eta nabarmenago gelditu da gudarik ez duela nahi Syriako alderdi komunistarentzat Rusiaren prestatua izan den isilkako txostenean.

Horregatik, Egiptoko buruzagiek gerra erasorako eskatzen zituzten gerra tresnarik Rusioek ez zieten eman nahi. Beren burua zaintzeko egokiak zirenak baina erasorako bali-oz zutenak ematen zizkieten rusioek egutietarrei. Egiptotarrak ez omen ziren, bestalde, tresna horiek behar bezala erabiltzeko gauza, zioten rusioek.

Egiptotarrak postura hori ezin zezaketen iniolaz ere onar. Edozertarako ere, arma horiek gabe, ahul azaltzen ziren israeldarren aurrean. Mahai baten inguruan esertzeko ere indarrik ez zuten. Zer presio, izan ere, egin zezaketen arma hori gabe? Nola eragin Israeli ahul azaldurik? Harek berean jarraitzeko biderik egokiena, horixe zen. Ez gerra eta ez pake den egoera honetatik, beraz irten beharra zegoen. Rusoen militar laguntza kaltetarako besterik ezertarako ez zuten.

Ezinbestean, pake bidea artu behar izan du Sadate jaunak. Pake bide horretarako Ipar Amerikaren laguntza beharrezkoa du. Ipar Amerikak ezin zezakeen lagundu, ordea,

rusioak Egipton ain indartsu ikusirik. Orain rusioek aldegin dutenean, lagunduko al dute iparamerikarrek? Ba al dute hauek Israeldarrei posturaz alda erazteko ainbat indar? Okupatuak dituen lurraldeak nolabait uzteko ez daude ez eta gutxiagorik ere prest. Egiptoren jokoa ez da erreza. Nerekiko oso bakarrik arkitzen da. Ez Rusia eta ez Ipar Amerikarekin dago. Bion artean jokatu nahi du. Hori oso arriskutsua da. Oso gutxitan atera da ondo.

Gaurko Rusia bakarrik atera da galtzen. Egiptoko egoera oso egokia zen bere indarra zabaltzeko, baina ez du asmatu. Sadate antikomunista porrokatua da eta egiptotarrak oso abertzaleak, bestalde. Beste lurraldetan erabili ohi duen estrategia ezin zitekeen bala. Burgesia abertzale eta antiperfektista batetan ezin zitekeen oinarritu. Jokabide hori alferrikakoa zela azkar ikusi zuen. Rusioak, beste lurraldetan oinarriak biltzen ari ziren.

Siria, Irak eta azken aldi honetan Yemen ditu bere lagun. Jokoa karta batez bakarrik baliatzea ez da egokia eta hori Rusioek ondo dakite.

Dena dela, rusioek postura gogorrez ez erantzutea eta patxada itxura batez jokatzea ez da arriztekoa. Ohiturik gauzak. Ipar Vietnamiko puertok Ipar Amerikak blokeatu zituztenean ere ez zuen gogorrez erantzun. Hemen berdin jokatu du. Bi arrazoi daude gaifera Rusiaren jokabidea esplikatzeko. Batetik, ez du bere erriko iritzi publikoa gehiegi aztoratu nahi. Bestaldetik, eta hau da arrazoi sakonena, Ipar Amerikak Egiptori soluzio egokirik emango dionik ez du uste Rusiak. Denbora, beraz, bere alde dagoela uste du Rusiak.

Dena den, bai Ipar Amerika eta bai Rusiak gauzak ondo neurtuta jokatzen dute. Ez dute istillurik nahi. Binbitartean estatu txikiak, bereak eta bi pasatu behar.

J. ELUSTONDO

KORTZEGAKO BERRI

Kortzega, "Corse", Frantziako departamendua da 1768az geroztik. Baina Kortzegan ("Corsica"n hobe) italieraz mintzo da herria. "Corseraz" mintzo omen da, ez italieraz... Legezko hizkuntza bakarra frantsesa da. Bi mende ez dira aski izan kortzegatarren frantsesutze-ko; eta Mussoliniren eskabi-deak aski izan dira kortzegatarren italizale sendimenduak "fazismo"tzat salatze-ko.

Kortzegako hizkerak, horrela, ia miloi erdi bat lagunek hitzegina izan arren, ez du EZERTARAKO ES-KUBIDERIK: eskola, administrazioa, armada, liturgia, DENA, FRANTSES HUTSEZ egiten da. Arrazoi ofiziala? "Kortzegako hizkera" "allogène" dela, "arrotza" alegia; eta bestetik, dialekto asko izanik, ez luketela kortzegatarrek elkar ulertuko... Italiara (eta Kortzegako italiara toskanera da, alegia, Italiako hizkera berbera) oso mintzaira landua da. Ez da euskara bezain ahula. Baina Pascal Marchetti irakasleak berriki azaltzen zuenez, "alors que la précédente génération était bilingue, la nouvelle risque d'être condamnée à un triste monolinguisme".

Italiak ez du halere inoiz Kortzegako arazoa aipatzen. Eta, ordainez, Parisko gobernuak zeharo "ahaztuak" ditu Aostako frantsesak (Aosta gaur, jakina denez, Italia da). Aotsatarrek, esate baterako, telebistako errepitadore bat eskatu zutenean, Parisko gobernuak berak ukatu zien!

"Nik ez diat Kortzegako arazoa aipatzen, hik ez duk Aostakoa gogorazten"... Erre-sumak beren horretan jainko.

L.

Elizaren berri

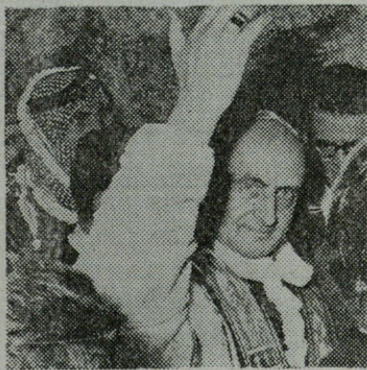
ELIZAREN BILA

Jean-Maury, Reimsko artzapezpikua, hil berri den Konstantinoplako Atenagorasez mintzo delarik, Elizaren zentzuaz jardun da.

"Atenagorasek —dio— ezin ulertu zitekeen katolikoen eztabaidak nola izentatu Aita Saindua... Bere iritzia bestelakoak zirelarik ere, bere burua Jesukristoren ikasle jotzen zuen oro, kristau osotzat hartzen zuen. Guztien gain batasunaren aldeko bazen ere, ez zuen hartzen batasuna baterakoi. Pluralista bezala agertu izan dute. Dirudenez, honela irizten zuen: bat eginik egonda ere, kristau eliza guztiek beren itxura eta beren jatorria gordetzen ahal zutela... Ez ahal da hori, hain zuzen, batasunaz izan ditekenean ikusmodu bakarra, ez bakarrik kristauen artean, baizik katolikoen artean ere? Guztia honetan dago: Jesukristoren Eliza osoaren altzozan batasunaren arau eta egiazko ezaugarrietaz batera etortzean".

Ikusten denez, hiru puntu interesgarri ukitzen ditu lerro horietan:

a) AITA SAINDUAREN IZENDATZE MODUA: Jakina denez, orain arte (Erdi Harotik hona), izendatze hori kardenalen arteko arazoa izan da. Gaur bestelako ikusmoduak ageri dira. Zenbait teologok, mundu guztiko gotzaien ordezkariak egin dezaten nahi luke.

Nola izentatu Aita Saindua...

Baina, beste askok ez du onartzen ikusmodu hori. Protestanteak berok ere horren aurka daude: Aita Sainduaren agintea handitu eginen litzake, ba, horrela. Ortodoxoek, gotzai eta Aita Saindua bera ere, nor bere diozesian hautatua izan dadiela diote.

Aita Saindua aukeratze moduan, lehengoan jarraitu ala lege berria sortu arazoan, ez da gauza erraza Aita Sainduaren egitekoa. Historiazko jokabide aldetik eta teologia aldetik arrazoi nahastuak daude.

b) KATOLIKO EZ DIREN ELIZAK: Atenagorasentzat, kristau oro, kristau oso da. Katolikoak ez dira iritzi horretakoak. Katoliko ez direnei zerbaite falta zaiela uste bait dute. II Batikano aurretik, esate baterako, katoliko egiten ziren protestanteak berriro bataiatu egiten ziren, bada ezpada. Puntu honetan, eboluzio bat izan da; behar bada, horrek beste batzuk ere erakarriko ditu; baina, erromatar Elizak bere burua jotzen du egiazko Eliza bakartzat. Halaz guztiz, VI Paulok, Eliza ortodoxoaz mintzo delarik, "Eliza-ahizpa" deitzen du.

d) BATASUNA PLURALISMOAN: Aita Saindua ere alderdi honetatik dihoala esan ditek. Katolikoen eginaz, bere tradizioak eta pribilegioak utzi beharrik ez lukeela izanen esaten bait die Eliza ortodoxo eta anglikanoei.

Baina, aipaturiko artzapezpikuak hori bera eskatzen du gaur katoliko diren elizen artean ere; nor bere bidea urra dezala; zentralismoak pikutara joan ditezela, beraz. Horixe egin nahi bide du Alfrink-ek Holandan; baina, oztopo gogorrik topatu du gizaraioak bidean.

JUDUTARRAK ETA ISRAEL NAZIOA ARABIAK TEOLOGOEN BEGITAN

1968ko irailean, Batzar nagusi bat egin zen islamismoaz. Batzar hartan egindako hitzaldietatik pasarte batzuk atereaz, liburuak bat atera berri da. Gaurko pentsaerimugimendu guztien aurka, antisemitismo zakar bat adierazten du liburuak:

a) Judutarrak "Jainkoaren etsai" dira, "gizadiaren etsai", gizadiko zakur".

b) gaurko judutarrek beren arbasoen grinak jaso dituzte ondare.

d) jende pilo bat egiten dute judutarrek, ez inongo herri edo naziorik.

e) Israel zera da: "judutarren historiazko eta kulturazko gaizakeriaren hezur-mamitze handiena".

f) Islam erlijio guztien gain egotea, garrantzia bat da azkenean gudua arabiarrek irabaziko dutenaren alde.

ERREPRESIOA ELIZAN: BI BENEDITAR ABATE ZIGORTUAK

—Frantsoni, Erromako San Pablori abatea da; 1964ean aukeratu. Bere monastegia kanpora begira lanean ipini nahi izan du, eta laiko askorekin harremanetan jarri du. Zenbait gaitan, eliztar nahiz sozial nahiz politikotan, aurrerakoi eta oldarkoi jokatu du.

Erlijiosoen Kongregazioen aspalditxotik jarri zen abatearen aurka. Lehendabizi, Kasinoko beneditar kongregazioko Lehendakariari, San Pablori abatearen, barrutik, azterketa bat egiteko eskatu zion. Baita egin ere. Baina, azterketaren ondorioa, Frantzoniren aldekoa izan zen.

Joan den ekainaren hasieran, beste erlijio-nagusi bati eskatu zion beste azterketa bat egiteko: ea fraileek zer zioten alegia. Azterketa hau ere, Frantzoniren aldeko gertatu zen.

Zuzenbidez ezinda, eta halako gizon "erantzulea" postu horretan eraman ezinda, hona zer asmatu duten. Frantsoni parte zeneko kasinotar kongregazioaren biltzar nagusia zokoratu egin du Erlijiosoen Kongregazioak, eta ageriko arrazoinik gabe.

Frantzoniren hitzak, hauk izan dira: "Monastegiko bakea hautsi dudala leporatu didate. Hona ene erantzuna: zer esan nahi du fraileen bakeak? Patxadan bizitzea? Gauza bitxia litzake halako bakea; gauza bitxia, monastegia zenbaiten patxadatoki bezala hartzea. Alienazio bat litzake hori, eta ez kristau eredu bat... Neretzat, lekaide baten bakea, abateetxetik at garraxika ari den zuzengabekeriak arduratuko ez balitz, zuzengabekeriak bake litzake. Beneditar naiz. Beneditarrak, munduan jarduteko gara. Lurlangintzan eta eskoletan ari- tuak gara; gizarteak fruiturik atera ezin zuen tokitan ari- tuak. Eliza-

Bi beneditar abate zigortuak

tar huts litzakeen sistimarik ez dago Erroman; aldiz, aginte politikari eta ekonomiazkoari loturik dago. Begi bistan dago, aginte horren kirioak ukitu ditugula".

—Beljikako Maredsous-ko Abate gazte eta berriari ere, antzeko zerbaite gertatu zaio. Azkenean, azalpen ofiziala, hau izan da: dimisioa eman duela.

Ageri denez, errepresioak badu oraino bere indarra Elizan. Ezer ez litzake halere, jokabidean oreka apur bat agertuaz-edo, arrastaka eta zipotz atzerakoi dabilzten zenbaitekin berdintsu dihardutela ikusiko bagenu!

EUSKAL HERRIKO ELIZA

—Donostian Erromatik baimena hartua omen da gotzai-laguna (auxiliar delakoa) egiteko. Lanerako izanen ahal da.

—Gasteizko Desamparados parrokiak ez dabilta txantxetan, nonbait. Euskal izenez bataiatzen den bora galtzeko betarik ez omen dute. Bertako erretore sonatu den Illanas jauna lanpeturik dabil nonbait horrelako lantxoetan nahasteko. Halere, berak seinalatuko omen dio bataia-lekua, bere seme-alabaren bat euskal izenez bataiatu nahi lukeenari. Ez duk gutxi arrazoina!

IGUZKI BEROKO PARROKIA BATEKO KATEKESIA

Arrosarioaren debozinoa sortzeko adibidea: Bi motiko omen ziren, adiskide minak biak. Halako batean, bata gaixo erori zen. Eta bere adiskidearen asmazioa: bere arrosarioa hartu, eta bere adiskideari lepotik zintzilik ezarri. Eta, ai miraria: bat-batean, motikoa sendaturik!!!

Nork esan gero iguzkiak kaxkezurreko muinak lehortzen dituela? AMUNSA

Eliza barruko burrukak

Ez da giro, ez, gure Eliza. Zenbat naaste-borraste bere baitan. Ertz batean eskubitarrek, leengoari nai ta naiez, eutsi naiaz burruka gogorreen; beste izkiñan berrizaleak, leenbaileen eta gupidarik gabe Elizak erakundeak batekoz bestera aldatu bearrezkoak dirala diotenak. Alkarreko gure bizitza ez da beti gozoa Eliza barnean. Leen gure arteko Gotzai geienak pentsaera berdiñekoak ziran. Gaur besterik da. Leengo zale eta berri zale, bi sailletan berezita dakusazgu. Tarancon Kardinala eta Guerra Campos Gotzai, garrantzi aundiko pastoral jokabideetan, ez dotoz bat. Ez eta urrik eman ere.

Uztailaren zazpian, Telebisiotik mintzatu zen, asteroko bere jardunaldian, Guerra Campos Gotzai. Nizeako Eliz Batzar Nagusia aipatu zuan. Batzar Nagusi artan, Arrio Erejearen aurka, Kristoren Jainko izatea, sinismeneko egiazat onartu eta aitortu zuten Gotzaiak. Gerora ordea, Arriotarrekin (Kristoren Jainkotasunaren ukatzaileekin) adiskidetu ziran Goi mailako Agintariak. Auei losintxa egitearren, Arriotarrekin bat eta alkartzen asi omen ziran Gotzaiak. gainetik, Kristo Jainkoa zala aitortzen zuen dogma Jainko Erriak salbatu omen zuen.

Arriturik utzi ninduen Guerra Camposek. Zer ote zen bere esan naia? Okerrean egon eta okerretik dabilzala gure arteko Gotzaiak eta Jainko Erriak (kristau soilak) berriro Eliza salbatu bear duela? Ez nuen konpenitu bere esan naia.

Edonork daki guztiz atzerakoi izan zirela Batzar Nagusian gure arteko Gotzaiak. Leengo txangoa amaituta etxeratu ziranean Gotzaiak, gure arteko asko ikaraz izuturik agertu zitzaizkigun. Europa erdiko Gotzai aiek ez ote ziran gero erdi ereje?

Batzar Nagusiaren aurretik eta ondoren ere bai, gure Euskal Errian Eliza eraberritu naiaz emen eta an apaiz asko agertzen zan. Kristau soil askok ere gure Erriaren egoera tristeari begirata, aldaketak eskatzen zizkion Elizaren jokabideari. Orrelakoak ez ziran guztiz atsegin gure Eliz Agintarientzat. Ezkertar, biurri, ez esaneko, lotsagabe erantzule ziran.

Leen Gotzai Donostiara eldu aurretik, Eliza eta Erriaren gora-beera eta arazoak agerturik, eskutitz bat bidali zitzaion. Apaiztalde aundi bat zen eskutitzaren sinatzaile. Eskutitzaren ondorena? Sinatzaile aietatik bakar bat ere ez zutela erri aundi xamarreko Erretore egin. Inortxok ez balio nunbait.

Garai artako apaiz eskubitarrek oso ziren Jerarkiaren menpeko. Aiek ziran Elizako seme txintxo. Besteak? Oso biurri.

San Drokietan, etxe batetik, Debako korrida ikusten ari nintzan beste apaiz batekin. Pentsaeraz oso desberdina izan arren, guztiz giñen alkar maiteak. Beste bi apaiz urreratu zitzaizkigun. Aietako batek gure Berriutian gaur agintaritzat aundia du. 339 apaizek ziñatutako agiria zekarten. Gure izena ere nai zuten Agiriaren barnean. Nere adiskide jatorrak, oso eskubitarra izaki, eta galdera au egin zuen: —Jerarkitik datorrena al da Agiri ori? Ezezkoa entzuterakoan, zorrotza izan zan bere erantzuna. Inolaz ere ez det fatmatuko.

Gaur ez dotoz leen bezin bat eskubitarrek Jerarkiarekin. Ezker-ekertarrak bezin erantzule agertzen zaizkigu eskubi-eskubikoak. Auek, beer bada borrokalarri gogorrak. Leen bezin otsan, apaiz eta esaneko ez dira agertzen Eliz Agintariekin gaur eguneko eskubitarrek; bizi bizi kurruku jotzen die.

Aundia benetan azken urte auetan eskubitarrek egin duten aldaketa. Zer gertatu ote zaie?

Pentsaera eta jokabideetan bat zetozen Gotzai Agintari eta eskubitar kristauak. Alkarreko aserririk ezin izan zitekean. Nola izan ez otsan, apaiz eta esaneko eskubitarrek nai zituzten neurri, jokabide eta pausoak artzen bazituzten gure Agintariekin?

Urteak ordea ez dira alferrik joaten. Gotzai zaarrek badijoaz; gero eta gutiago gure artean. Berriak dotoz; auek gazteak. Ez dotozkigu. leengo Gotzaien pentsaera atzerakoiekin. Ez dira askok nai bezin aurrerakoi; eskubitarrek nai baiño askoz geiago bai ordea. Eskubitarren jokabide eta pentsaerak orain ez dotoz bat Eskubitarrenekin. Emen dago koska. Leengo Jerarkiak eta gaurkoak ez al dira Jerarki? Zergatik leenago aintotsan eta esaneko? Gotzaiak, Gotzai agintari ziralako edo aien agintaritzat eta jokabideekin ni guztiz pozik nengoelako?

Ezkertarrak eta eskubitarrek Eliza barruan erantzule. Batzuk ertz batean, besteak berriz bestean. Beste asko naasian ezker eskubitarren artean... Zenbat zarata, zenbat burrauste, zenbat burruka.

Eliz barruko burruka ikusita, beer bada jota zaude; etsipen eta desesperazioz beteta; argirik gabeko tunelean sartuta bezela. Zuretzat zuzendutako itzak dira Kristoren itz aiek: Sinismen gutiko gizonok, zuzendutako beldur? Ekaitza ez da betikoa; Ekaitz artean Kristok salbatuko gaitu. Ez uste izan alferrikakoak direnik Eliz barruan Eskubitar eta Ezkertarren burrukak. Guziak Eliza eta gizartearen onerako biur ditezke. Ortarako pentsaera batekoak eta besteakoak kristau bati dagokion erara jokatu bear. Nola? Urrengan erantzuna.

AROSTEGITAR JOK

Iñoiz ikusi ez bezalakoa

Piper

Gaur jo, eta bihar ikasiko duzu

Bengoa

HAMMOND ORGANOS

Elektroakustiko-injenieritza

Victor Pradera, 27

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Amasorrain'dar Arantxa lagun maiteari

«Agostuko txingorrek il zigun lore au».

Kimu bat
zigorrek
autsi du,
urdin
ta
garbi,
gure lore oria.

Edurra bezela zuritu zera,
kolpean
poliki
poliki.

Masail gorriak ustuta
irten ziñan bidazti.
Orain
nun ote zabiltz kantari?

Usapal baten antzera,
etxetik irtena zera.
Usapal baten antzera.
Ainbeste tximist ta trumoi
argi gabe gu be ta goi.
Usapal, zure antzera.
Ama lurren sabelean
lo egin Euskal lurrean.
Berriz ikusiko gera.

Xabier Azurmendi

Baionako astea

Baionako Musée Basque
Marengo karrikan

Irailaren 4ean

10etan
Ipar eta hego euskal herrien
ekonomi har-emanak
Ramuntxo Kanblong

16etan
Herri baten hiritartzea: Baigorri
G. Bidart-en lana

21etan
Lantegi berri eta lur-berri
Donibane Lohitzuneko herri bu-
ruzagien gain.

Irailaren 5ean

10etan
Euskal musikari buruz
X. Bello Portu

16etan
Haurrak edergintzarat erakartzeko
Debako arte eskolak

21etan
G. Arestiren abestiak

Irailaren 6an

10etan
Gaurko literaturari begirada kritiko bat
I. Sarasola

16etan
Atzoko kazetariari bat: J. Hiriart Urruty
P. Lafitte

21etan
Gaurko kazetariari bat: R. Arregui
J. Intxausti

21etan
Poema irakurketa
J. A. Arza
X. Lete

Irailaren 7an

10etan
Paris, Bordele, Pabe, Bilbo, Donostia...ko euskal
ikasleen bilkura.

16etan
Euskal Unibertsitateaz
J. Haritschelbar
K. Santamaria

17etan
ERABAKIAK

OHARRAK

- Sartzeak urrik / jana eta loa 200 pta. / dena euskeraz.
- Izenak bidali berehala: Euskal Astea, Musée Basque, Bayonne 64.

Bittor Egurrolarekin elkarrizketan

Erretereriako jaiak zirela eta elkar ezagutzeko zoria izan genuen. Igaz, Saio egunez, oso txalotua izan zen, Bittor Egurrola eguerdiko jaialdian. Jendeak gogo onez eta arreata handiz entzun zituen gure bizkaitar abeslarien abesti saioak, baita sutu txalotu ere. Geroztik txori abeslaria isildu zaigu. Orain Inghlaterra joan aurretik, berakin egoteko zoria izan dugu.

—«Gehiago ez abestutzea erabaki dut» —esaten digu bat-batean Bittor Egurrolak.

Dakidanez, abesti zereginari 1968 garrenean ekin zion. Geroztik hamaika saio eskaini digu Euskalerriko herrietan zehar. Hiru urte luzetan abesten jardun eta gero, orain bere erabakiaren berri jaso dut.

—Zer dala eta, Bittor?

—Zaila da hitz bitan nere arrazibideak adieraztea. Sarritan, giroak abesti batzuk eskatzen dituela dirudi, nere pentsakerarekin ados ez dauden abestiak, sasi maitasun abestiak, t.a. Baina bada beste alderdirik ere. Kitarra, abestia, musika landu egin behar da, ordu luzeak eskaini, eten gabeko saiotan jardun. Euskal abesti arloan gogoia, almena, lana eta denbora eskainiko dion jendea behar da, hots, amateurismotik irten beharrean gaude. Nik ez dut horrelako aukerabiderik...

Hogeitik gora dira berak sortutako abestiak, batzuren batzuk gogo onez entzun ahal izan ditugu diskoan grabatuak. Gazteriak Bittorren kantak bereganatu ditu. Orain ordea, eta oraingoz, nik uste, isildu zaigu.

—Zein izan dira, Bittor, zure abestietatik gustagarri eta txalotuenak?

—Zazpi dira diskoan grabatu dituzten abestiak. Hauetatik ezagunenak: «Nire eskaria», «Gernikako Arbola», «Unibersalak» eta «Andereño».

—Elkarrizketari jarraipena ematearren, zer da euskal abestiari falta zaila, eta zer ugariegi nabarmentzen zaiguna?

—Nere iritziz, dio Egurrolak, eta lehen bigarren galderari erantzun dion, «folklorismo» usala nabari zaio gaurko protesta abestiari. Bestalde, «gorakada» gehitxo ikusten dut euskal abestietan: gora gure ohiturak, nire asabaren... amaren... Sasi protesta asko sobran dagoela esango nuke.

—Zer da, zure iritziz, protesta abestiak bete behar dituen baldintzak?

—Abesti gehienak protesta kutsukoak dira, baina kanpoekiko protesta abestiak. Guk AUTOKRITIKA ABESTIAK BEHAR DITUGU. Teoriaz hau oso polita da, baina «anti-komertzialak» izan ohi dira, gehiegi «molestatzen» dutelako.

—Hemen datza, beharbada, kaioa, askatu beharrezko korapiloa. Baina, lehengoari jarraiki zer da falta zaiguna?

—Euskal abeslari profesionalak behar ditugu, dedikazio osoa eskainiko dien abeslariak. Bestalde, batasun estuago eskatuko nuke euskal abeslarien artean, bakoitzak, berekasa, ahal duena eginaz dabil. Euskal abesti alorrean, emigrazioarekiko dugun prolematika ere aipatu behar litzakela derizkiot. Bai, neronek ere, une honetan,

UNIBERSALAK abestitik honoko hitz hauk daduzkat gogoan:

«Badakite unibersalak izan behar baina euskalduntasuna ta euskeria oinharria. Europa guztiz berria, benetako [alkarte, herrietan finkatuta, ez jauntxo-ekonomian...»

—Zuk, Bittor, zeure aldetik hezur-mamidun abestiak erabiltzen ahaletindua zaizugu. Zelan ikusten duzu gaurregun euskal abestiaren eta abeslarien egoera?

—Galdera honi zertxobait lehenago erantzun diodala esango nuke. Baina, bada gaurregun nire iritziz bide onetik dabilen abeslari-erik ere.

—Zuretzat gogozkoenak?

—Euskal zeru ilunean, distira gehien egiten duten izarrak hauek dituzu: Mikel Laboa artistarik hobereana, talde mailan Oskarbi, eta interpretazio sailean Estitxu, hau dugu, nere iritziz, interpreterik hobereana.

—Azkenik, eta amaitzeko, zure abestirik gogozkoena?

—UMEZURTZA deritzan abestia da. Hemen abestiaren estrofa bat:

Umezurtza naz nere lur maite [barruan kanpokoa sentitzen naz nere [etxean hau dok itzela ta negargarriena Umezurtzak garala ez oharzte.

Hauze dugu Bittor Egurrola. Euskal abeslaria isildu zaigu, baina jarraituko du jarraitu, euskal alorrean gartsuki lanean. Inghlatteratik itzuli eta gero, irakaskintza lanetan murgilduko zaigu eta UNIBERSALAK eta UMEZURTZAK gerala erakutsiko. Mikel Ugalde

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

EUSKAL JAIK DONOSTIAN - 1972**IRAILLEAN**

1-ean:

Donosti Zaharreko kanpaiak joaz asiko dira jaiak, arratsaldeko zazpi t'erdietan. Zortzietan, Goizaldi taldearen dantzak Trinitate Plazan.
Bederatzietan, Zezen Suzkoa Plaza Zaharrean.
Amarrak eta erdietan, Trinitate Plazan, Lurdes Iriondo, Xabier Lete eta Benito Lertxundi.

2-an:

Goizeko zortzietan, txistularien kale-jira Donosti Zaharrean.
Arratsaldeko zortzietan eta amar t'erdietan, «Kanta Zahar» saioa, Trinitate Plazan.
Bederatzietan, Zezen suzkoa Plaza Zaharrean.

3-an:

Goizeko zortzietan trikitilarien kale-jira eta soka-mutuarra Plaza Zaharrean.
Eguardian, Estropadak.
Bostek eta erdietan trikitilari eta irrintzilarien leiaketa Trinitate Plazan.

4-ean:

Egun guztian, Trinitate Plazan eta «Co-fradia Vasca de Gastronomía» delakoan, gazta, sagardo eta txakoliña-leiaketak.
Arratsaldeko zazpietan «Xenpelar» Sari-ko bertso-papereen sari-zabaltzea. Bertsolariak kantatuko dute.
Amarrak eta erdietan, Berriz eta Lekeitioko dantzari taldeen saioak, Trinitate Plazan.

5-ean:

Arratsaldeko zazpi t'erdietan Euskal Ar-teari buruzko elkarriketa.
Amarrak eta erdietan, Trinitate Plazan.

6-ean:

Arratsaldeko zortzietan, gaurko kantak Trinitate Plazan.

7-an:

Arratsaldeko zazpi t'erdietan eta gaueko amarrak eta erdietan, «Argia» dantzari taldea Trinitate Plazan.
Bederatzi t'erdietan Zezen suzkoa Plaza Zaharrean.

8-an:

Goizeko zortzietan, txistularien kale-jira. Arratsaldeko zortzietan, doñu - herriko saioa.

9-an:

Goizeko zortzietan txistularien kale-jira Donosti Zaharrean.
Eguardian, Rebote Zubietako pelota plaza.
Arratsaldeko lauak ezker, Umeen Egun.
Arratsaldeko zortzietan, Valkarloseko eta Baztango dantzarien saioak Trinitate Plazan.
Bederatzietan zezen suzkoa Plaza Zaharrean.
Amarrak eta erdietan «Intxitxu» taldeak, «ARALAR» izeneko antzerki saioari ekingo dio Trinitate Plazan.

10-ean:

Goizeko zortzietan txistularien kale-jira eta soka tira.
Lau t'erdia ezker, erromeria Miramon-en. Han izango dira dantzari, trikitilari, irrintzilari, bertsolari, kantari eta gaiñontzeko tximistak.

Oharra: Egunero, Novelty zinean «AMA LUR» filma jarriko da.

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda. de Francia, 1
— I R U N —

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL DE PAMPLONA**

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen agentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Beriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Beriain.

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:**JABON LAGARTO**

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!**JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN**

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKAI.DUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

AITA MUXIKA'REN IZTEGI BERRIA

(Bigarren argitaraldi onek 25 x 16 zentimetroko MILLA orrialde izango ditu gutxi gorabera)

1973'garrengo Urteberria baño len, AURRETIK EZER ORDAINDU GABE, arpidea eskatzen ba'duzu: Aita MUXIKA'ren DICCIONARIO CASTELLANO-VASCO **laburtua** % 30 merkeago jasoko duzu. Bial ordea zure seña OSOAK argi eta garbi zuzenbide ontara: P. Plácido Múgica, S. I. (Santuario de Loyola. AZPEITIA. Guipúzcoa).

**NIKOLAS
MENDIA**ESKU-LANETAN BEREKIZIKOA
MAKINADUN AROZTEGIA

★

Eliza, 7

Urrutizkiña: 83 11 66

— ZESTUA —

ONDO BADABILL
Otsein DA

**Udara'ko
zozketa
3 BIZITZA**

Abuztua'ren 7'tik iraila'ren 9 arte diran milla pezeta bakoitzeko zembaki bat emango da, ta beste zembaki bat jarrita dauden 5.000 pezeta bakoitzeko, milla pezeta sartuezkero.

Iru bizitzako zozketa ontan Noiznaiko, Bizitzako, Erbesteratuen eta Aldi-jakiñeko kartillak sartuko dira.

Iraila'ren 9 arte da

**CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA**

azpeitia

HERRIKO JAIK

Amaitu ziren Loyolako patroia haundiaren jaiak. Zenbait gizon zuhurrek dioenez, gure Herri-festak gain behera doaz, bai alaitasun aldetik, baita euskaltasunetik ere. «Garai bateko saninaziotan zezen-enparantza bete gabe gelditu!».

Behar bada arrazoia izango dute hala pentsatzen duten gizonek.

Zenbait sailetan ondotoxoz aldatu beharrean arkitzen dira gure Herri-bestak.

LEHENDABIZI

«Herri», izenpurua daramanez gero, herriarentzat izan behar dute noski eta herritarrek parte hartuta. Urtero-urtero nabaritzen den gertaera garbia zera da, alegia azeptatzen multzo ugari bat herriatik desterratzeko dela. Agian batek baino gehiagok egotziko like: urte guztian jaiak etortzeko zai dela bazterrek ikusteko, eta munduaren ederra dastatzeko. Hau guztiau egia dela aitortzen dut; baina herriko bestak, asko eta askori erakarpen zipitxik sortzen ez diola ere bide-nabar esan beharra dago.

BIGARRENK

Nekez baino noizpait, jaien egitarauen euskal-zarzueta bat antolatu zen, hain zuzen Ondarruko Kresala taldeak jokatu zuen «Mariñelak».

Batetik egokia gertatu zen, zarzueta euskal gai bat izatea, eta bestetik gure herriki de Jose Mai Altunaren eresi lan bat hautatzea. Arraioal zezen-enparantza ez zela bete baina bai horratio Zelaixoko aretoa! Ez ahal da aski nabaritzen herrian zer nahi den?

HIRUGARRENK

Saninazio hirugarren goz ganadu sariketa bat antolatzen da. Azpeitiko kaleetarak beti esan ohi dute: «hirugarren eguna baserritarrena». Beraz baserritarak nagusi egun honetan? Gizajoiak! behiaren kopetan zenbaki bat ipintzeko eta hiru txakurtxiki hartzeko, bostsei ordutan itxoiten duten eta askotan (aurtengoa lekuko) euri-istiletan, zeren oraino ez bait dute aterperik ere lortu.

Baserritarrek sariketaotan sosak irabazi ez baina, ondotox galeran ateratzen dira, atzeaurreen gostuak eta gainetikako denbora galtzeak nolatan ere haundiago izaten dituelako.

Bestetik, gisa horretako sariketaz zertarako? Alkateak eta Herri-gizonek, behien bizkarrak igortzitezko? Baserritarren arteko herria eta harrokkokeriei su emateko?

Ez, sariketaotatik ez du nekazariak etorkizun xamurragea iritxiko; gehienik ere bere bizitza bortitza hitz goxoz lausengatua. Baserritarren benetako saria eman behar zaio, etorkizunari itsatsia dagoen saria, ez limosna ustela.

Ondorengo urtetan beste erabatekoa izatea nahi genduke hirugarren goz egun hau.

Gaurko baserriko aurrerapenak erakusketak bat izan dezake, lan-tresna, hazi, baserriko estruktura, kooperatibak, hauzo lanak e.b. Baserriko problemai aurpegi emanez, egun biribil bat eratu liteke, eta egiteko honetan «Lurgintza» elkar-teak parte hartu behar luke. Baserritarrei paternalismoak gainditu eta beren oinez ibiltzeko garaia heldu zaie.

Herriko jaien azalpen hau bukatu baino lehen beste zerbait erantsi nahi nioke. Aurtengo besten egitarautxoan (programa de las fiestas patronales) alkatearen agurra euskeraz eta gaztelaniaz agertu zen. Errepublikak garaitik gaurdaino, Euskerari sarrera lehenengo aldiz eman zaio, eta bere esanahia erdaraz ere irakur ahal zitekeen erdaldunek aukera izan zezaten. Egitarautxo hau, herri guztian zabaltzen den alea da; eta egia esateko ez digu batere tripako minik emango aurreruntz ere gaztelaniaz edo txekieraz ateratzen badute, baina euskeraz ere ateratzeko eskatzen dugu, euskaldunok ere aukera izan dezagun.

ANATSAN

ataun

Gure herriko guraso batzuek ondo dakite gaurko eskola, Patronatoa, umeak ze bide ederretik zuzentzen ari dan. Gogorra izan zan bere hasiera. Pedagogia berriaren hariari ez baitzioten askok heltzen. Jendea zegoen eskola nazionala-ko pedagogia zaharrari lotuta.

Ikusirik, ordea, andereño gazteen lan jatorra, guraso batzuk bizkortu ziran bere semeak Patronatoa bialtzera. Egun gutxitan Eskola nazionala umerik gabe gelditu zan eta ateak itxi beharrean arkitu zan.

Eskola nazionala itxia pauso garrantzitsua izan zan herriko umeen heziketarako. Patronatoko eskolak herriko gurasoen asmoak bete zituen. Ez baitzan ezertxo ere ongarri semeak Beasaina, egunero, eskolari bialtzea, herrian itxurazko ikastetxerik etzalako.

Gauzak horrela zeudela, beste arazo bat sortu da gaur. Heziketa Ministeritak, bi urteko bizia ipini dio Patronatoko ikastetxeari. Hemendik bi urtetara, Patronatoa, eskola nazional edo Eskola Pribatu Concertada bihurtu behar da.

Berriz eskola nazionalak herrian jartzea, negargarria izango litzake. Herrian Patronatoa irixteko horrenbeste lan eginda gero ez dago atzera jotzerik. Burugabekeria da eskola nazionala nahi izatea. Lehen ere badakigu ze abelera izaten duten estaduaren eskuetan dauden ikastetxeak. Ataunen, eskola nazionala-ko maixu bat ez zan herrian finkatzen. Urtero maixuak aldatzen ziran, eta abelera erabateko zatarra agertzen zuten. Abelera txar hau ikusita Gabilleneko D. Juan zanak utzi zituan bere ondareak herrian itxurazko ikastetxe bat jartzeko. Bere azken-nahia hori izan zan, eta hor dago bere dirua benetako ikastetxe bat herrian sortzeko.

Gauzak orain dauden bezela, Patronatoaren jarraitzailea Eskola Pribatu Concertada da. Eskola honek nahiko ziurkeria ematen digu. Eskola Concertadaren alderdi honak hauk dira:

—Diru aldetik, ministerioak laguntza ematen du.

—Profesoreak, herriak aukeratzen ditu.

—Eskolako zuzendaritza herriak eramaten du.

—Pedagogia maila, herriak eratzten du.

—Umeak bere herriko giroan zuzentzen dira.

Ez dago eskola nazionala-ko bihurtu beharrik, alderdi hauk eskuan edukita. Gurasoak esnatu pixkabat zuen semeen etorkizuna al dan ondoena antolatzeko. Udaltzeko jaunak ere uste det prest egongo dirala etorkizuna duan eskola bat eratzeke. Iñork baino hobeto hoiek dakite eskola nazionalak ze zataarrak izan diran gure herrian. Ez det uste asmo haundirik izango dutenik lehengo zabarkeria berriz ere San Martinen plizteko.

Utz mesedez bide zaharrak eta jarrai aurrera ere ondo emandako pausoei.

J. J. D.

berastegi

Izan berriak dira herri polit eta jator hontako festak, «Salontzoak». Herri honen historia, bai antzinatekoa eta bai oraingoa, burrukaz eta gerlaz beterik dago. Hor dauzkagu Kanpionek esaten dizkigun gerlak Gorritiarren eta beste nafartarren aurka. Orain ere gerla batean sartuta gaude, hor dauzkagu azken gora-beherak Leitzeko fabrika ospatsuakin... Bainan nork egiten dio aurka etsai hodri? Herriko erakundeek lo lasai egiten dute edo lo egin arazten diete, dirudienez. Bainan herriaren abotsa alde guzietatik entzuten da eta bere erantzunak ere gainera azalera, azaltzen dira.

Egun hauetan geure herriko jendea kalean ikusi dugu. Itxuraz oso alai zegoen baino barru aldean bere kezkek eta bere samintasunak nabari zitzaizkion; nahiz egun alaiak izan ez bai ditu ahazten bere mintasunak eta mesprexuek eta ezin bai ditu ahaztu bere alde gatazkatu duten semeek eta egun zoritxarrean arkitzen direnak, bere alde maitasun guziekin bizia emateko prest zegoen semeak Ezin ditu ahaztu bere semeak direnak eta

orain geure ondoan ez daudenak «destinoak» hola nahi izan duelako eta herrirentzat hainbat aldiz paregaitzatu direnak. Ez, ez zaituegu ahaztuko!

Une baten zai gaude geure festak egun batean, denentzat alaiak izango direlako, ez itxuraz, bai funtsez. Hortarako haize berriak geureganatzea beharrezkoa ikusten dugu. Aize hauek Arratetik Auzoalderaino iitxi behar luteke eta Amerin eta Azpikoetxean susperturik era hontan, Ameraun eta Plazaolara iitxi daitezen.

Aurtengo festak igaro dira baina gure bihotzetako samintasunak barruan geratzen dira, «salontzoetan» zeuden bezala.

Herritar bat

mendexa

Igaro ditugu erriko jaiak; abuztuaren leenengo eta bigarren egunak izaten dira.

San Pedro kataietakoa dogu Mendexako zaindaria.

Aurten, Amorotoko dantzariak euki genituen egun guztian. Saio ederrak egin zituezan eguerdian. Arratsaldean bikoteentzat sariketa bat egon zan.

Amorotoko dantzari taldekoak bakarrik aurkeztu (presentatu) ziran. Eurentzat izan ziran sari guztiak.

Tamalgarrira erritarrik ez izatea, baiña Mendexan ez dago dantzarako zaletasunik; gazteriak ez daki dantzan. Ia gaztetxoek ikasten daben.

Gero, pelota jokoa erritarrek jokatatu eben. Txakartegi anaiak lurraspe eta Arrillagaren aurka. Leenengoek irabazi eben, 22 ta 9.

EZKONTZA

Abuztuaren 2an ezkondu zan Mendexako elizan, gure lagun aundi Jose Mari Epaltza Klemen Ibarrondogaz. Zorionak!

ERITZAK

Ekainaren 16'an il zan «Zelalenea» baserriko Nikolas Goenaga, 58 urte zituela.

Uztailaren 11 an, erriko sakristaia, 41 urte zituela. Bost ume-txoren aita bera.

Abuztuaren 15ean, Jose Felix Urkola, 79 urtekoa. Goian begoz.

Euren etxeko eta senide guztiei laguntzen deutsegu atsekabeen.

Txarkartegitar Jose

bergara

BITZABALAK EDO ANBROSIO JAU-NAREN KARABINA GUZTIZ AGUR GARRIA

Oraingo ontan Bergarako euskaltzaleek zastada gogorra izan degu bitzabaleko ezbehar baten bidez.

Aurreko zenbakiko atal ontan irakurleek irakurriko zuten nolan neskatza iaio, apal eta trebe bat galdu zaigun il onen iruan, erri ontatik Arrasatera zijola.

Gasteiztik eta Mekolalderako trenan kendu zuten irabazpiderik ez zulako. Au kentzean, esan zitekean bertako bitzabal edo karretera onduko zutela.

Irakurleek ez dakit iñoz igaroko ziran Deba ibaian zear dijoakigun bitzabal ontatik, gu bai, ta orregaitik deadar egiten degu geure esku-bidean gaudelako.

Badakit aldizkari beartsu baten idazkaria gauza aula, gauza utsa dala, batez be ain gutxi irakurtzen dan aldizkariakoa, baiñan ez zaigu ajola, gure eginbeurrak zintzo beteko ditugu, oraingo ontan, bitzabalen zear dabilzan gizadiaren alde, gure errien alde.

Oni edo ari alperrikakoak dira orain erruak jaurtitzea, joanak, joanak dira Jainkoaren pakera ta bizi geranoi doakigu gauzak bear dan neurrian jartzea edo aalegintzea gauza auek beardan bezela egon ditezten.

Deba ibaian zear dijoakigun bitzabal au ez da bitzabala, obeki dei dakioko gurdi bide edo asto pista.

Bere lurra zuloz eta arriz estalirik daudelako; bere bazterrek txikituak eta mirrinduak, estuak, peralte eta petril barik; iñoz ikusi degu bateonbat galdu danean alako burnizko istura bat jarri duela. One-la gertatu da Soraluzeko sarreran

Txurruka galdu zanean, edo Uritxako zubian italliar ura erori zanean, edo Bergarako burdinolako zubian Barakaldoko Fernandez jauna jausi eta urak eraman zuanean Mendara baiño arutzago. Jaunak, au ez litzateke alan bear!

Ernandez eta Kabralter Balendin, Amasorrain eta Usablagatar Arantzeta. Zuk utzi dezun utsunea ez da erreza izango betetzen. Agur Arantzeta, egun aundirarte.

MENDIKOI

EULOGIO
ALDASORO

Arrandegi eta Fruteria

Zubizarreta-enea

Urrutizkifia: 33
SAN MARTIN - ATAUNJON
SUKIA

HARATEGIA

Iztator-Etxea

SAN MARTIN - ATAUN

JOXE MARI
GALPARSORO

IDORTZE LANTEGIA

Etxetxo berri

San Gregorio

— ATAUN —

MIREN
GOIKOETXEA

Eraman-ekarriak

Olalde Etxea, 3

San Gregorio

— ATAUN —

Sagarna Anaiak

ZURE BEREILENTZAT GARAJE EGOKIA

Gasolinera ondonan

Urrutizkifia: 83 10 99

— ZESTUA —

BERGARA

OIÑETAKOAK

Naranjadi Enparantzan

— ZESTUA —

RELOJERIA ECHANIZ

AUKERAKO ORDULARIAK ZURETZAT

Jesusen Biotza, 8

— ZESTUA —

MIGEL SARASOLA

AUTOBUSAK

LAZKAON

Urrutizkifia: 89 12 59

Donostian: 41 92 56

ETXEBESTE ANAIK

ZORIONIK BEROENAK OPA DIZKIZUE JAI AUETAN

— ONDARRABIA —

ATAUN

Gaztetxoak

Gaztetxoak nonnahi aurkitzen gara: ala kaleetan zehar ala hibai bazterretan. Gaztetxorik gabeko herririk ez dago. Ezta behar ere.

Gaurko lantxo honek, 12-15 urte inguruko gaztetxoetaz idatzia izan nahi luke.

Era askotako gaztetxoak gaude. Zenbaitek dibersioa bakarrik du amets. Beste batzuk herriaren alde presta nahi dute eta beren etorkizuneari pentsatzen hasita daude.

Adin hortako hemengo gaztetxoak, badugu gutxi-asko Euskal Herriagako maitasuna. Maitasun hori nola ase ez dakigu. Baina badugu, gure ustez bederen, abiatzeko bide bat. Bide hortan aurrera ateratzen ahalegintzen gara.

Bakoitzak bere bidea dauka buruan eta hura defenditzen du. Beraz sailtxotan banatuta gaude. Eta gainera buru galdu samar gabiltz. Ez bait dut uste adin hortan bide jakin zertu bat hartzeko ezaguerarik dardukagunik. Guk bide asko ikusi ea aztertu behar ditugu. Ez dizkiogu oraindik geuren buruari bideak itxi eta aukerak gutxitu behar. Gure pentsakera sakondu eta sendotu behar dugu.

Herri bateko gaztetxo guztiak elkartu eta talde kultural bat sortu behar genduke. Talde hoietako eginkizun batzuk hauek izanen lirateke, hots, euskal alfabetatze ikastaroak, euskal jaialdi ta antzerkiak eta abar eratzea. Baita euskal liburutegi bat sortzea ere.

Beldur naiz ordea, gauza hoiek egin ahal izateko gaztetxo nahastu eta pertsona batzuen agintepean eroritako gehiegi ez ote dagoen. IRAULTZA hitza erabiliez gero gizon eta emakume direlakoan geratzen diren gaztetxo ugari ez al dago?

Ene ustez, geure hizkuntza gehiegi baztertzen dugu. Euskaraz baino gaztelaraz idaztea nahiago duten «euskaldun» izeneko gaztetxo asko dagoelakoan nago. Egia da ez dugula leku egoki asko hori egiteko. Hots, gure asmoak, gure nahigabeak eta abar azaltzeko. Ederra izanen litzateke aldizkari guztietako orrialde bat bagendu! Nafarroan argitara ematen den «Príncipe de Viana» aldizkariak dadukan bezala, adibidez.

—oOo—

Adiskideok! esna gaitezen bada behin betirako. Ez gaitezen morroi bihurtu. Ikus dezagun gure ta Euskal Herriaren etorkizuna bide ezberdinetan abiatutik. Presta gaitezen gure Herriaren alde. Hurbil gaitezen gauza argietara. Landu ditzagun gure hizkuntza, erlijioa eta abar. Inor askok ez dugu pentsatzen euskal dantzak, txistua eta beste euskal jatorrizko aunitz gauza ikastea ere. Zeinen gauza ederra izanen litzakeen, Euskal Herriko herri guztiek dantza talde ta txistulari sailtxo bat balute. Baina hauek denak, zenbaiti ttipikeriak iduritzen zaizkio. Ataunen dantza talderik ez dago eta txistulariak ere urri. Ea, datorren urterako sortzen den, hobeto esanda, dugun! talde on bat.

Beraz badadukagu zertan saia. Eta gure helburua ez dedila batetik bestera ibiltzea izan, gizon eta emakume izaten saiatzea baizik.

Halaxe izan dedila.

T.

Ataungo Elizen Kondaira

Badakigu Ataun hiru hauzok osatzen duela. Hauzok bakoitzean Eliza bat aurkitzen dela ere bai. Gaurko lantxo honetan, hiru eliza horien historia, pittin bat ikusuko dut. Aiaakoaren berri On Jose Migel Barandiaranek eman zidan. Beste biak nolakoak ziren, On Jon Dorronsororen «Clero y Religiosos de Ataun» liburua dela bide jakin izan dut.

AIAKOA

Santa Isabel izeneko dugu hauzoko honetakoa. Oraikoa, hogeigarren mendean egina omen da. Lehenengo parrokoa, Iruñako gotzaiaren baimen edo babespean 1794 garrenean egin omen zan.

Honek Iruñako gotziak, alegia-baimena ematean, bi baldintza ezarri omen zuen: bata, Santa Isabel egunez meza entzutea. Bigarrena, ibilaldi bat egitea, hots, San Martino kurutzea goizean Aiaiko elizara eramanez gero, ilunabarrean berriro itzultzea. Ibilaldi honetan herriko erretoreak eta agintariak joan ohi ziran, beste zenbaiten artean. Ohitura hau, oraintsu hautsi da. Parroki hau, «Toki Alai» taberna dagoen tokian omen zegoen.

Oraikoa, 1911-tik 1913-ra, erreto-re etxeko baratzen egina omen da. Eliza hau egiteko arrazoiak bi hauek zirela dirudi: Alde batetik lehen-go txikia elako, eta erortzeko harriak ere zegoelako. Aiatarrek egina omen da.

Bada ohitura sandu honengana promesa eginik etortzea. Promesa honen helburua zera izaten omen da: haurrak hitzegiten ikastea.

SAN GREGORIOKOA

Hemezortzigarren gizaldian, 1794

garrenean Ataunen bi parroki egi-eta San Gregoriokoa. San Gregorio teko agindua jaso zan, hots, Aiaiko parrokia ezartzeko, «Larruntza-muino» deritzan lekua aukeratu omen zen. Baina aukeramen hori baztertu beharrean aurkitu ziren. Zergatik? Itxura denez, diru eskasiagatik. Orduan, lehenengo ermitu berri-eta berau parroki hautatu omen zuten.

Urren urtean, 1795 garrenean, 5.150 pezeta eman zitzaizkion elizari erreto-re etxea egiteko.

Lehen, San Gregorioko ermitan bi aldare omen zeuden: bata Gregorio Deunari eskainia eta bestea San Juan Bautistari. Bazegoen Juan sanduaren irudia ere. XIX mendean, ermita parroki bihurtu zenean, hiru aldare zeuden elizan: bata Gregorio Donearena, bestea Ama Birjiña Errosariokoarena eta hirugarrena. XX mendean hasieran bost aldare egin ziren: Gregorio deunari, Jose deunari, Errosarioko Ama Birjiñari, Jesusen Bihotzari eta Ama Birjiña Hiletakoari eskainiak.

Duela hiru urte barritu zen eliza, On Imanol Etxeberriaren babespean. Aldare bat eta bi sandu daude.

SAN MARTINGOA

Elizaren lehen zatia XV-XVI mendetan egin zen. Eta mende honen azken alderkako amaitu zen. XVI mendean erdi aldean hasi eta, Lazkanoko etxea ez dago ados San Martino biztanleekin. Hauek berehaldiko ahalaginak egin bait zituzten, herriko harma-harria elizaren sarreran ipintzearen.

Eliza berriak, 1.037 metro daduzka luze zabalean. Luzean 42,72 metro eta zabalean 24,30 metro daduzkalarik.

TRIKUARRIETA

ATAUN ETA BERE KONDAIRA LABURRA

Lau mila urtez honuztik agertzen hasten dira hemengo jendearen aztarranak. Gauza hauek agertzen dira, batez ere: heurak bi-zi izandako tokiak eta heuren hildakoak ehortzitate lekuak. Limurritako koba edo harpean, duela 4.000 urte inguruko gizonen aztarranak aurkitu dira: sutoki, ondo landutako harriko harma batzuk, apaingarriak eta abar. Hilobi edo trikuharriak berriz, asko dira Ataungo lurretan: Aitxu, Balenka-leku, Muinan, Larreluze, Saltsa-mendi, Intxus-buru, Bernua, Hiru mugarrieta, Baiarrate eta abar adibidez.

Leku hoietan agertu diren gauzei begiratuaz eta hilaurren hauek dauden tokietaz jabetutik, garbi esan dezakegu abere-zaintza zerebilketela garai haietako ataundarrak. Hoiei esker badakigu non ziren heuren saroiak, txabolak eta abar. Geroztik, bizikera berdina erabili izan zuten gure lehenagokoak aldi luzean, baina geroago, duela 2.000 urteko heuren ezaugarriak agertzen dira; batez ere erromatarren garaiko diruak azaldu bait dira.

Adibidez, Donosti elizañoa egon zen tokian; Otadizelaiko soroan, alegia. Agian, garai hartakoa izanen da «Jentil-Baratza» azpian agertu zan urrezko eraztuna: zuhaitzak ebakitzen ari ziren langileak aurkitu zuten eta hauek Arindar Juan jaunari eman. Honek, ikusteko eta ikasteko, Lasatar Joxeri eman zion gero Donostiako Museora sartzeko. Eta honek —Lasatar Joxek— Donostiako Museora eramanez zuelazko hitza eman zion. Jakin nahi nuke eraztun hori, mota hortako eta garai hartako Gipuzkoan tresna bakarra, Donostiako Museora iritxi den ala ez.

—oOo—

Pasa gaitezen Erdi-Harora. Haro honetan, Jimenez de Rada izeneko idazleak aipatzen du Jentil-Bara-

tza. Baina ez izen honekin, «Ataungo Gaztelua»kin baizik. Nahiz eta Gorosabelek esan gaztelu hori San Gregorioko eliza dagoen tokian egon zela, orai badakigu Jentil-Baratzen zegoela. Baita ere badakigu gaztelu hortan egon zirela Nafarroako erregeak izentatutako agintariak, XIII gn. eta XIV gn. mendean. Horrela diote Campionek eta Altadillek (honek, Campionek baino geroago argitaratu ditu berri hoiek). Beraz gure gaztelua ez zegoen Castillako erregearen mendean.

Bi iturri hoietatik datozkigu beste berri hauek ere: Garai hartan abere asko zebillela gure mendietan; abereak zirela eta hemengo lagunek heuren artean eztabaida asko erabiltzen zutela; baita inoiz guda ere, batipat jauntxoak eta Jentil-Baratzen eta horrelako beste gazteluetan zeuden zaindarien artean. Burruka honek Lazkanoko jaunaren eta Ataungo herriaren artean luzaro jarraitu zuen, geroztiko agerietan ageri denez.

Ataunen, Erdi-Haroren azken aldean, baziren hamabi edo hamalau etxe nagusi beren lur landuekin; gainera, etxe hoiek bazituzten lehendik beren saroiak, abereak, hazteko. Sasoi hoietan, baita beren hiloorrak eta txabolak ere. Ondasun hauek denak ordea, ez ziren bakoitzarenak, herriarenak baizik; eta herriak pertsona bakoitzari erabili zitzen emanak.

Gai hortan ere ari zen aldakuntza egiten: gudak zirela, gosetea zetorrela edo gaitzak zetozela, herriak behartuak ziren askotan zorrak egitera, eta zorrak ordaintzeko laguntza behar. Hortik heldu zen herriaren zenbait lurralde saltzea, sasoiak eta beren inguruak batez ere. Saroi hoiek izan dira herri hortako etxe gehienek —ez guttien— sorlekua.

Orduko jendea ez zen abere zaintzatik soilki, bizi; industrietatik ere bai. Esate baterako, bazen San Gregorio hauzoan ola bat, batzuei lana ematen ziena: ola gizonei, meha-

tzaileei et aikaskinei. Garai haietako lanen ezaugarriak dira gure hilaletako zepak, mendietako mehatzuloak eta beste.

Lurren bakarjabetza ugaritzen hasi zenez gero, nekazaritza hedatu zen gure herrian; Baina beti abere zaintzaren ondoan. Haatik herri-lur asko izan du Ataunek eta hor ibili dira ataundarren abelgorri, betizu, behor, ahuntz eta ardiak.

Ez dira beraz lurak hutsik egon: han hemen, txabola, hiloor, berrak eta saroitako eskortak. Hortik igarri genezake zertan zebilan gure aurrekoen bizikera, lagunen beherkeria buruz ere zerbait adierazten digute ordutik datozkion eliza eta elizañoak, Horrela, aipa ditzagun Donosti elizañoa, lehen izentatua, San Martinen eliza, lehendik zerezkoa, gero harritzkoa, San Gregorioko elizaño eta geroagokoa, Santa Isabelena (Aiaikoa). Geroztikakoak noski, Iturri-Santun (Erremedio) eta Larratze-ondoan ziren elizañoak.

Garai hartako ataundarrak erlijioaren mamia ere bazarebilkiten heuren pentsamenduan: hori adierazten digute ludiko alderdi guztietara Kristoren sinismena hedatzen hemendik joan diren gure herritarrek.

GIZA-AZKAZIA

Duela 4.000 urtetik gaur arte ez da ezer asko aldatu giza-azkazia. Lau mila urte inguruko giza azkazia honek, «euskal-azkazia» da izentzat, bere ezaugarriak honako hauek dira: Burua, «Meso-kefalo» kidekoa, hots, ez oso luze eta ez zabala; sudurra, melarra ta luzea; okotza ere nahiko melar eta irtena; bekokiak berriz, irtinak; eta aurpegia, hiruki antzekoa.

TRIKUARRIETA

Oharra: Beste batetan, geroztikako berriak ematen saiatuko naiz.

IPUIN ZAHARRAK

Gaurkoa dugu lehenengo aldia, aldizkari baten orri-etan guk egindako zerbait argitaratzera ausartzen garrena. Ez dugu nahi azkena izatea.

Bi ipuin honekin agertu nahi duguna zera da: herritar askoren heziketa-maila. Guk, kalekumeak izan arren, ez dugu onartzen baserritar askori egin ohi zaien burla ta farra. Baserritar asko ta asko, makina bat kalekume baino bizkoragoak dira; hori azaltzen da ipuinetan. Bata ere garai hartakoen azkartasuna azaldu nahi dugu; alegia, ipuinak bertsoekin osatzeko ahalmena zedukatela.

—oOo—

Behin batean, Pasaiako kaian, baserritar bat omen zegoen. Han zegoen itsasontzi eder eta handi bati begira. Hori farra egin nahi izan zion bat inguratu ondora eta galdetu omen zion:

—Itsasontzi honek zenbat balio ote du?
Eta baserritarrak erantzun:

—Ez dakit ba nik, nik ez dut entenditzen hon-taz eta.
Besteak:

—Bai gizona, begira zaude eta edukiko duzu iri-tziren bat.
Eta orduan baserritarrak:

—Abuztuko bi eguneko euriak aina balio ote du?

—oOo—

Bahin batean asto bat Nafarroatik ardoz kargatuta zetorren; otsoa berriz, Nafarroaruntz. Astoak edaria kentzeko beldurrez, aurrez esan omen zion:

A otxango, otxango
egarri bahaiz egarri
bazedukak edari.

Eta otsoak erantzun:

Ez nauk, ez nauk egarri
baino bai goseak larri
orain jan behar zizkiat
hire burua ta belarri.

Astoak:

Hor goian zegok ermita
San Bartolome deritza:
Nik meza bat entzun artean
otxomak biok aruntza.

Astoa aurretik eta otsoa atzetik, han joan ziran ermitara. Astoa elizan aurretik sartu, bi ankakin jo ostikoz atea, eta berau itxi zion otsoari. Orduan otsoak esan omen zion:

Asto zaharra mukizu,
sobre ta gehiegi dakizu
nik urrena harrapatzen
zaitudan lekuan
mezarik entzungo ez dezu.

Eta orduan astoak:

A, otxango otxango azie,
gaztetan gaizki hezie
bihar jango banauk ere
badiat hiregatik gaurko bizie.

Nekane eta Aintzane

ELEBITASUNA ETA IKASTOLA

Egunetik egunera geiagotan itzegiten eta idazten da gaur elebitasunari buruz. Gero-eta garrantzikoago dirudi arazo onek. Itzez beintzat axola aundia opa zaio aldi ontan, ia-ia «modan» jartzeraino.

Era askotara ar daiteke, ordea, ele bi edo izkuntza bi jakitea eta erabiltzea. Zenbaitek onela artzen dute: izkuntza bat, legez edo egituraz beartuta nagusi izatekoa, irakaskintzan eta beste arazorik geienetan erabiltzekoa; bestea, berriz, etxerako eta lagunarterako doi-doi; beraz, irakaskintzan bete-beteko sarrierarik ez duana, errukiz emandako zirrikituxoren bat besterik opa ez zaiona.

Eta ezin uka, geien-geienetan onelatsu artzen dutela tamalez.

—oOo—

Ar daiteke, ordea beste era batera ere. Gurasoengandik eta lagunartetik dakargun izkuntza artu oiñarri eta ardatz giza-nortasunaren isokuntzarako; gero, jakina, asieratik izkuntza ortan sustraitu bete-betean bakoitzaren ikasketa eta eziera osoak. Oiñarriak edo zimen-duak ongi sendotu ondoren, orduan asi aien gainean beste izkuntzen ikasketa erakitzen.

Orra bi ikuspegi, bata bestearen ukatzaille, gisa askotako beste zenbait iritzi alde batera utzita. Bietan zein, ordea, gizabidezkoena?

Esan bearrik ere ez, bi iritzietan

zein dan burutsuena, bietan zein dan jakintza-aurrerapenen arikoa. Eta zorionez bide ontatik dijoaz lkastolak beren eziketa-lanean, aur euskaldunak euskeraz eskolatu eta eziaz oiñarrigintzarik jatorrenean. Gero zortzi urte dituzten inguruan ekin gaztelera naiz-ta frantsesa irakasteari.

Askoz sakonago eta oparoago aztertze gaia da, noski, eskuarte-koa. Alpatzea besterik ez gaurkoz.

—oOo—

Ontatik neurtu, «parbulario» deritzaion txikientzako irakaskintza (3, 4, 5, urtekoena) ele-bikoa dala esatea, zenbaterainoko burugabekeria dan. Erri aurreratuenen eta UNESCOren saiaketak baztartzerañoko itsukeria, gutxienaz ere.

Besterik uste izatea eta zenbait eskeintza sinestea, berriz, txoriak sugeen txistuz bezelatsu, iñozontzako engañagarrietan lilluraturik gelditzea izango litzake.

Zestuari dagokionez, guraso asko ari dira gero-ta sakonago ikusten arazo onen garrantzia. Aitorpen onen argibidetarako —eta emen geiagotarako tokirik ez daukagunez— ikus daitezke zenbait zeatzasun, Zestuako jaiak dirala-ta AGUR euskal-astekariak ekarriko duan orri berezira bidalitako idazlanean.

Garbi dago erri xeeak egunean baiño egunean arreta geiago opa diola lkastolari. Esan ote daiteke

beste orrenbeste, egitura eta erakundeei dagokienez? Eta erriaren ordezkaritza daramakitenek, zer?

Elebitasuna lege izan dala esango genduke Euskalerriko udal-gizoen artean: beren batzarretako jarduna izkuntza batean eta ondorengo agiriak bestean. Euskeraz itzezin eta erderaz idatzi, alegia.

—oOo—

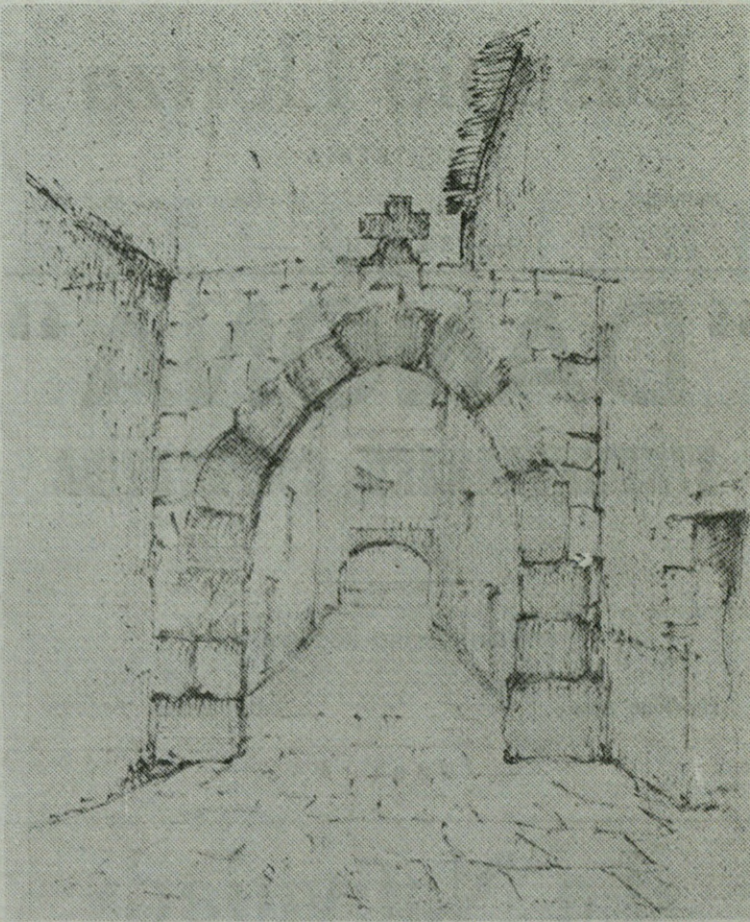
Baiña ortatik aurrerakorik? Erri-gintzan ain garrantzi aundiko gauza dan elebitasuna aal bezain egoki lantzeaz gainera, gure errietan zegoen utsune galanta bete du lkastolak. Bear ainbat irakasle ta ikasleku ez zeuden garaian eta ez dau-den ontan, zerbitzu eta mesede ederrik egin dio lkastolak erriari.

Lkastolak izan ez baziran, diru-txauketa mardulagorik egin bearko zuten gure errietako udal-etxeek; edo-ta ume-mordoak eskolatzeke utzi. Orain, ordea, egiñik dagoenari eta lanean ari danari eskerrik opa ez, laguntzarik ez eman eta zenbaitetan babesa ere ukatu. Eta beste nolerebaiteko ikastetxeei bai gogotsu eta bete-betean lagundu.

Azken-azkenean eta muin-muñiera jota, nortzuengandik bildutako ondasunak ote dabilta —dana batzuentzat, besteentzat utsa— ain alderdikeri sumingarriz banatzeko?

GAZTAÑAGAK

ZESTUA

“DANONA”

Zestuako etxagintza elkarte

Zestuako jaiak direla-ta, herriko elkarte baten berri ematera noa. Nire ustez, herrian baditugu behar bezala ezagutzen ez ditugun elkar-teak, eta horietako bat DANONA kooperatiba hain zuzen.

Lantxo honetan, elkarte noiz eta nola sortu zen, egin diren eta egiten ari diren lanak, kooperatibaren jokabidea eta elkartaren helburua aipatuko ditugu.

1. DANONA elkarte noiz eta nola sortu zen.

Zestuako “Karitas”-ek, galdekizun batzuk zabaldu zituen herrian, orain dela hamabiren bat urte, eta erantzunak jaso ondoren, etxe bizitza premia ikaragarriaz arduratu ziren.

Arazoa zuzentzeko, etxagintza elkarte bat sortzea iruditu zitzairen egokiena, eta 1961 urtean hain zuzen, lanean hasi zen DANONA kooperatiba.

Lehendabiziko urratsak emateko, zestuar hauk bildu ziren:

On Manuel Etxaniz, Jazinto Zulaika, Patxi Irure, Jose Ugarte, Xabien Iriondo, Imanol Alberdi, Jose Luis Etxaide eta Iñaki Sorazu. (Barkatu, norbaitez ahaztu baldin banaiz).

2. Kooperatibak egindako lanak.

DANONA elkarteak, Gipuzkoako lau herritan jardun da etxagintzan, eta etxe bizitza sail handiak eginak ditu, ondorengo zenbakiek adieraziko digutenez:

	Bukatutako etxeak	Egiten ari direnak	Laister egitekoak
Zestuan	123	14	
Azpeitian	144	80	
Azkoitian			36
Berrokin	18		
Beraz, guzira: 276 etxe bizitza egin dira			
202 " " egiten ari dira			
36 " " laister egiten hasiko dira			

3. Kooperatibaren jokabidea.

Etxe sail bat egiten hasterako, batzar nagusi bat egiten dute gero etxe jabe izango direnak, eta batzorde bat aukeratzen dute, batzar nagusikoen ordezkari izan dadin.

Batzorde honek eta elkarteko zuzendariak, etxeei dagozkien arazoak eztabaidatzen dituzte teknikoein. Baita kontratistei dei egin ere, etxeak egiteagatik, bakoitzak bere presupuestoa eman dezan. Batzuetan, etxeei dagozkien lan sail bakoitza ateratzen da subastara, etxe bizitzak merkatzeko biderik ikusten baldin bada.

Esan dezagun beraz, batzar nagusian aukeratutako batzordea dela erabakitzaile etxe arazoetan.

Baita ere, kooperatibak, alde zaurretik ateratzen du, ahalik eta zuzenen, egingo diren etxe bizitzak izango duten salneurria.

Hasieran ateratako kontuak, oker handirik gabe hor nonbait ibili ohi dira, benetan gero kostatakoarekin.

4. Elkartaren helburua.

Etxe berri asko egitea soil soilik, ez da elkartaren helburua. Hori irixtea ez da hain zaila. Gizartekoa dela gizona adierazi nahi liguete elkar-teak zestuarroi, eta ez bakarti ibiltzeko zerbait. Guztioak elkarturik zuzendu behar ditugula geure arazoak, alegia.

Elkarte honetan ez genduke etxeak merkeago egiteko bakarrik sartu behar. Kopeartiba batek berekin dituen hartueman, arazo eta legeetan bat eginik, geurekoikeriak alde batetara utzia, gizarteko beharrei erantzun jator bat emateko balzik.

Xabier UNANUA

MATIAS EGIGUREN

OGITEGIA

Diaz Enparantza, 1
Urrutizkiña: 83 11 51
— ZESTUA —

BAR-RESTAURANTE

'TXOKO'

Jesusen Biotzaren Kalea, 3
Urrutizkiña: 83 11 96
— ZESTUA —

ARATEGIA TA TXERRIKITEGIA

M. Iriondo

Joseba Deunaren Kalea, 17
Urrutizkiña: 83 10 05
— ZESTUA —

«ELIZ-ONDO» Zine aretoa

AGURRIK BEROENA ZINE ONTAKO IKUSLEOI TA JAIRIK
ATSEGINENAK IGARO

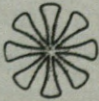
Eliza, 1
— ZESTUA —

“Portu” BAR-JATETXEA

EUSKAL GIROKO JATOKIAN
EUSKALERRIKO JATEKOAK

Jesusen Biotza, 1 Urrutizkiñak: 831096 - 831050
— ZESTUA —

UZTAPIDE Jatetxea

Jesusen Biotza, 5

— ZESTUA —

Z E S T U A

Eusebio Elortza

MERTZERIA

Natividad, 7

Urrutizkiña: 83 11 39

— Z E S T U A —

“DANONA” ETXEGINTZARAKO KOOPERATIBA

ETXEGINTZARAKO KOOPERATIBA

Eliz-Ondo Etxea

Urrutizkiña: 83 10 72

— Z E S T U A —

«La Natividad»

JAN - EDATE GAJETAKO KOOPERATIBA

San Jose, 9

Urrutizkiña: 83 10 25

— Z E S T U A —

UZKUDUN Aragiteria

Jesusen Biotza, 5

Urrutizkiña: 83 10 23

— Z E S T U A —

Onenak erredizak

ERA GUZTIETAKO ERREDIZEN SALMENTA

San Jose, 14

Urrutizkiña: 83 10 81

— Z E S T U A —

Gaztañaga Anaiak

—oOo—

ETXEGINTZA

—oOo—

Gurutz-Done kalea, 9

— Z E S T U A —

«ARGIA» TXIMIST-INDAR DENDA

•PHILIPS• markako etxe-elektrikazko makiñak zabaltzen dituana
Nolanaiko elektrika-lanak egiteko ta okerrak konpontzeko langintza

Gurutze Doneko kalea, 14

— Z E S T U A —

‘UGARTE’ BURNITEGIA

BURNITEGI GUZITARIKOA - TXIMIST - INDAR SALGAIAK

Jaione, 15

Urrutizkiña: 83 11 54

— Z E S T U A —

Alkorta

GOZOTEGIA - AKEITETXEA

Jesus'en Biotza Kalea, 7

Urrutizkiña: 83 11 95

— Z E S T U A —

ZUNZUNEGI- ren SEMEAK

BASO TA GANADU

BALIATZAILLEAK

Urrutizkiñak: 831112 - 831003

— Z E S T U A —

ETXABE

Moto Txirringak (Ciclos ETXABE)

MOTO - TXIRRINGA KONPONKETA
ETA ERAGUZIETAKO SEGURUAK

Urrutizkiña: 83 11 06

Díaz Enparantza, 2

— Z E S T U A —

Guztiok'bat, S. A.

Bilgiñak-Tornos-Tours-Lathes GURUTZPE

EGOKIZ
CALIDAD
QUALITE
QUALITY

— SALNEURRIZ
— PRECIO
— PRIX
— PRICE

— SERBITZUZ
— SERVICIO
— SERVICE
— SERVICE

— EZAUGARRI-ZABALDUA MUNDUAREN BOST ALDERDIETARA
— MARCA DISTRIBUIDA EN LOS CINCO CONTINENTES
— UNE MARQUE DISTRIBUEE DANS LES CINQ CONTINENTS
— A BRAND DISTRIBUTED IN THE FIVE CONTINENTS

GIZA-TALDE BAT ELKAR-LANEAN, ERRI ATZERRIETAKO BURNIGINTZAREN SERBITZU BETEAN
UN EQUIPO DE HOMBRES AL SERVICIO DE LA INDUSTRIA NACIONAL Y EXTRANJERA
UNE EQUIPE D'HOMMES AU SERVICE DE L'INDUSTRIE NATIONALE ET ETRANGERE
PEOPLE TO THE SERVICE OF NATIONAL AND FOREIGN INDUSTRY

Urrutizkiña: 83 11 47 *
Telegramak: GURUTZPE
Telexa: 36293 GUBAT E
ZESTUA (Gipuzkoa)

Apartado 1.388
DONOSTIA

C. E. A. Lantegiak

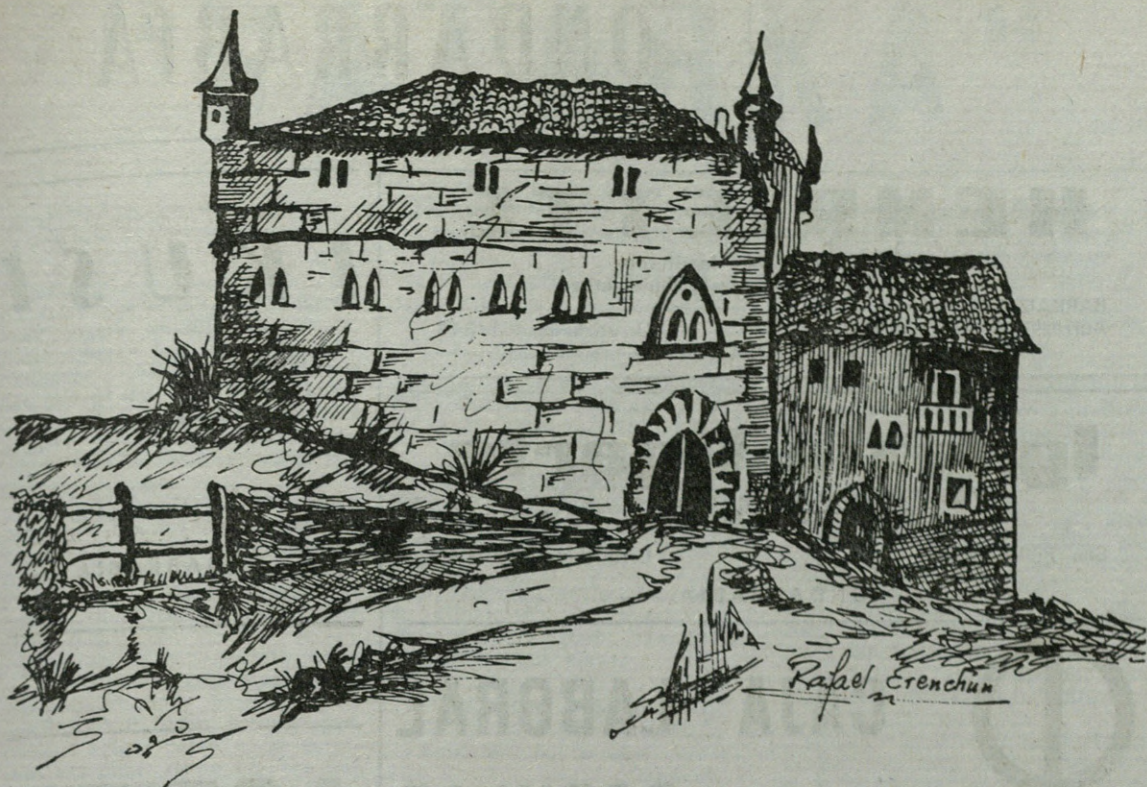
ETXEBERRIA'TAR APOLINAR

BAITUTAKO ERREDIZAK ERAUNZTEKO ETXEA, BEZERUEN ESANERA

Industri - Auzoa

— Z E S T U A —

Urrutizkiña: 83 10 27

Gure Ikastola

Gure herriko jai nagusien atarian, egokia derizkiot joan den ikastaroan Zestuako ikastolak izandako gorabehera batzuk aipatzeari, datorren ikastaroa arnas berriturik has dezagun.

Igazko "Amabirjinak" inguruan bildu zen batzorde berria, eta berehala ekin zion lanari.

Urtean zehar izandako arazoak ordea, bata bestearengandik berezirik agertuko ditugu.

DIRU ARAZOA

Joandako ikastaroaren hasieran, Zestuako ikastolak zorrik ez zuela esan dezakegu. Zerbait ordaintzeko bazegoen, baina hartzeak eare bazirenez gero, hutsetik hasi zela esan behar.

Batzordeak egin zuen lehenengotako lana, ikastaroko eralgizuna prestatzea izan zen, Urola ibarreko ikastola elkartarekin bat eginik. Egindako eralgizuna, hau zen:

Haurrak	Urteko kostea	Urteko sarrerak umeen kuotetatik	Urteko akatsa
144	691.200 pta.	373.190 pta.	318.010 pta.

Urtea igaro ondoren, eralgizuna egin zutenek bete betean asmatu zutela esan behar. Hasieran pen-tsatu bezala egin bait dira gastoak.

Zenbaki hauek ordea, zehatzago azter ditzakegu, ondorio batzuk atera ditzagun:

144 haur zestuar ibili da aurtan ikastolan. 70 Loiolan (sei urtetik gorakoak) eta 74 (hiru eta sei urte bitartekoak) Zestuako elizaren gelaetan: zentroan alegia.

Hilero gutxienez ordaindu behar izan dutena hau izan da:

200 pta.	sei urte arteko haurrek
225 "	zazpi eta zortzi urteko haurrek
250 "	bederatzi eta hamar urteko haurrek

Horretaz gainera, autobusa erabili duen haur bakoitzak, 75 pta. ordaindu du hileko.

Baina ordaindu dutena, ez da kskatu direnaren % 53ra besterik iritsi.

Haur bakoitza batz bestea, 400 bat peseta kostatzen bait da, hileko, eralgizunak adierazten digunez,

Gainontzeko % 47, akatsa alegia, laguntzaileek ordaindu dute.

Bidezko da ordea, lezakean gurasoak, eta horietakoak badira gure artean, bere haurrak egiten duen zuloa oso osorik betetzea, eta eskabide berezi bat egin zaie aurtan gurasoei, ahal dutena eta ez gutxienez eskatzen zaiena, ordain dezaten.

Lehen ikusi dugunez, 318.000 pta.koa zen ikastarorako akatsa, eta bi bide hartu zituen batez ere batzordeak, nolabait zorra berdintze-arren:

Jaialdi batzuk antolatzea eta laguntzaileak ugaritzea.

Aurtan beraz, hiru jaialdi antolatuko dira Eliz Ondo antzokian urtean zehar, ikastolaren alde.

Laguntzaileak ere, ugaritu dira aurtan, noski. Herriko industria eta denda jabeek, eskabide bat bidali zitzaion ikastolako zenbait zehaztasun emanez.

Horri esker jasotako laguntza, eskertzekoa da benetan.

Herriko Inagileek ere, dei berezi bat egin zitzaion, ikastolaren alde hilero ordu extra bat beren lantegietan sar zezaten. Eta ez zen deia hutsean gelditu alajaina! Joan den Ekainerako 75.000 pta. ren laguntza emana zuten Zestuako langileek.

Herriko gazteriak ere, ez du lorik hartu ikastolari laguntzeko lanetan, eta gure esker ona merezi dutelakoan gaude.

Ikusten dugunez, zeharo herrikoiki dugu Zestuako ikastola, inork besterik usten baldin badu ere.

URTEKO SARRERAK

ARRUA GOIA

Joan den ikastaroan, ikastola ireki zen Arrua Goian.

24 haur hasi ziren, elizak eskainitako gela batetan, andereño baten ardurapean. Ikastaroaren zehar ordea, ikastola utzi egin dute haur batzuek.

Ikusten denez, alboan dagoen eskola nazionala, lau urteko haurrak hartzen hasi zen. Batera ala bestera bidali, hilero 125 pta. ko aldea ikusi zuten guraso batzuek non-bait, eta dena den, umeak ordu batzutarako etxetik norabaitera botatzea besterik ez zuten nahi. Non ote dago guraso horien euskalduntasuna? Badago bai lanik franko gurasoak hezitzen, ikastolak iraungo badu.

ARRUA BEHEA

Arrua behean ez dago oraindik ikastolarik. Gela aldetik zenbait erraztasun badela dirudi, baina oztopoak ere ez dira falta. Bi dira batez ere nagusienak:

1.—Haur taldea osatzea. Aurtan, hamar ume ibili dira Zestuarra etorriaz, baina beste hogeit bat behar-ko lirake gauzak itxuraz eramateko.

Debaldeko erdal parbularioa ere, egin berria dute.

2.—Joan etorri arazoa. Joan etorri arazoa ere, konpontzeko dago. Behin sei urtetik gorakoek, Loiolara joan beharko lukete oinarri heziera egitera, eta autobus arazoa zuzentzea ez da erraza.

Badirudi umaia eta Zarautza joateko egokiera hobea izango dutela,

baina herri horietako ikastolak ez daude legepean oraindik.

Dena dela, oztopoak gaintitzea da gure eginkizuna.

PEDAGOGIA ARAZOA

Joan den ikastaroan, hitzaldi bat edo beste emana du aita Goenak haurren psikologiari buruz. Ikastolako umeen gurasoentzat antolatua izan ziren batik bat, eta saio guztiz interesgarriak izan zirela aitortu beharrean gara.

Horretaz gainera, guraso eta irakasleen arteko hartuemanak indartzearen, egun jakin batzuk izendatu ziren, haur bakoitzaren berri andereñoek eman zzeaten.

Maiatzean, bilera bat egin zuten irakasle eta gurasoek, ikastolan zer eta nola irakasten den aztertzeko. Galdekizun batzuk ere, zabaldu zitzaizkien gurasoei, baina zoritxarrez, oso erantzun gutxi jaso zen.

Bakoitza bere haurrez eta ikastolaz gehiago ardura dadila eskatuko genieke gurasoei. Irakasleekin eta ikastolako arduradunekin hitzegin, gauzak galdatu eta hezi ditezela. Ikastola ez bait da semeak uzteko leku bat.

ETORKIZUNA

Bi gertakizun berri sortu zaizkigu batez ere, ikastolaren etorkizunari begira, garrantzi handia izan dezaketena.

Erdal parbulario berriak eta oinarri hezierako legea.

Erdal egunkarietan irakurri dugunez, egundoko dirutzak ematen ari da estadia, parbulario nazionalak Gipuzkoa eta Bizkaian batik bat egin ditezten.

Guztiok dakigu, ikastola eta eskola nazionalak ez direla berdinean jokatzeko ari. Zailtasun eta oztopoak besterik ez dira batzuen-tzat, eta nahiko diru eta erraztasun besteentzat.

Guk ordea, geureari benetan eutsi nahi baldin badiogu, badakigu nori lagundu behar diogun. Ikastola, guraso eta laguntzaile guztiok aurrera aterako dugu, eta ez beste inork. Ez gaitzen beraz, mirarien itxaropenetan egon.

Oinarri hezierako lege berria dela-ta, behar diren baimenak eskatu dira, Urola ibarreko haurrek hamalau urterarte Loiolako ikastolan jarrai dezaten.

Euskal heziketa osoagoren jabe egiteko, hamalau urterarte ikastolan jarraitzea garrantzizkoa denik ezin uka.

Eta besterik ez gaurkoz. Ea guraso eta laguntzaile guztiok ikastolaz arduratzen garen; guztion premia izango du-ta.

Jaialdiak ondo igaro eta zorionak

BEGI

Z E S T U A

PARROKIAREN BURUAUSTEAK

Erria aitatutakoan, Parrokia ere aitatzea egoki da, erriaren sustraieta-ko bat da-ta. Parrokia: ez noski arrizko etxea bakarrik; orren inguruan sortu bear duan bizitza guztia.

Arrizko etxetik as gaitzen. Zauri aundiak zeuzkan, eta lan aundiak artu behar izan ditu gure eliztar-taldeak Parroki-eliza sendotzeko. Estaduko agintariei ere laguntza eskatu zitzaion, baiñan alperrik. Eliztar-taldearen bizkar gelditu dira lan guztiak. Eskerrak, onek esku zabalez erantzun duala. Eta esango nuke, orrela obeto konturatu dirala, etxe ori beroiena dutela eta beroientzat dala. Eliza guztiona da, izan ere: ez apaizena bakarrik. Guztiona da arrizko etxea eta guztiona eliza bizia ere. Au da Parrokiaren oiñarri-oiñarrian egon bear duen egia aundi bat. Orregatik eliz-talde osoak parte artu behar du elizan: bai elizkizunetan, bai erabakiak artzerakoan, eta baita Parrokiaren beste ekintza guztietan ere. Guztiok berdin, ez: bakoitzak bere eginkizuna du, baiñan guztiok itsasontzi batean goaz eta kai batera iritxi behar degu. Orrela jokatzeko naiko lan izango degu, baiñan bide ortatik jarraitu behar degu, zalan-tzarik gabe. Arrizko eliza aitatzean, gogora dezagun ermita ere. S. Joan-go ermita orain berritu da. Auzolanean egin da lana eta oso ederki gelditu da, ia erorian zegoen baseliza. Eta, ermita berritzeak, bihotzak ere berritu dituala, esango nuke.

Aldaketa asko izan dira gure garaian: eliz-gailetan ere bai. Ori da beste buruauste bat: zer alda? Aldaketa beharrik egon ez balitz, ez zan Konziliorik egingo. Gaurko arazoak betiko egien argiarekin argitzeko egin da Konzilioa; eta ori bera egin behar du Parrokiak ere. Gaurko arazo asko berriak dira eta gaurko munduari argi egin bear dio Elizak: egia berriak sortuta, ez; era berria sortuta. Lehengo oso osorik galdutako eta ezer gabe gelditzea, utsegite aundi bat izango litzake; baiñan, arazo berriei era zaharrenekin bakarrik erantzutea, beste utsegite aundi bat. Ez da errex ikusten lehengotik zerk jarraitu bear duen eta berritik zer artu behar dan, baiñan lan ori ere nai-ta-nai-ekoa da.

Aurrak, gazteria, aundiak... Kristau-ikaskizunetan ikasiak izan ditezela: umetxoei, umetan behar dan argia eman dezaiegula, gazteei, gaztetan behar dan buru argitzea egiten lagundu dezaiegula, aundiok ere beti ohitura ala zalako egiten ziran elizako eginkizun asko. Ohitura oiek aldatu dira, eta, bakoitzak berak ikusten ez badu jokabide bat ona dala eta beste jokabide bat txarra dala, oso errex jo dezake bide txarretik. Orregatik, Kristau-ikaskizunetan Parroki guztiaren eginkizuna da; gazteek entzuteko eran, gazteekin alkarrizketa izaten saiatzea, Parroki guztiaren eginkizuna da; aundiok, behar bezela ikasiak eta eziak egoten saiatzea, Parroki guztiaren eginkizuna da.

Zenbat puskaketa izan dan urte auetan Euskal Errian! Eta Elizan ere bai. «Eliza» itz orrek ALKARTEA esan nahi du: eta orixe izan behar luke Parrokia ere: alkartea. Ez noski guztiok iritzi berdiñak izan behar ditugulako; edozein iritzi berdin ontzat emango degulako ere, ez. Bakoitzak bere iritziak izateko eskubidea, persona guztiei opa diegulako baizik; iritziarik gorrotagarrienak dituen persona ere, beti maite izan behar degulako. Askoz gehiago degu guztiok bat egiten gaituana, banakatzeko gaituana baiño. Eta, Kristau-sinismena baldin badegu, gehiako oraindik. Ara, bada, beste eginkizun aundi bat Parrokian: ezberdiñ izanda ere, maitasunez bat eginda bizitzen saia.

Parrokiak ezin dezazke ahaztu behartsuak, gaxoak, zapalduak, espetxeratuak... Oiek ahaztutzea Ebanjelioa ahaztutzea izango litzake. Egin-kizun au ere ez da apaizen betebeharrak bakarrik; Parroki guztiaren betebeharra: eliztar bakoitzak bere gain artu bear duen eginkizuna. Eta gaurko munduari itzegin nai badiogu, au degu itzegiteko erarik one-na: gure beharrean arkitzen diren guztiak laguntzen saia.

Bizitza jator baterako ezitzen lagundu behar du Parrokiak. Politika, sozial gaiak, kultura... ez dira, berez, Parrokiaren eginkizunak, baiñan Ebanjelioaren argia eman behar die eliztarrei gai oietan ere, eta arazo oiei ere erantzunkizunez eltzera bultzatu behar die, bai bakarka eta bai taldeka. Personaren eskubideen alde, berdintasunaren alde, zuzenbide-aren alde, egiaren alde, guztiei zor zaien azkatasunaren alde jokatzeko, berri, beste alkarre guztiek baiño gehiago egiten saiatu behar du Parrokiak.

Eta bukatzeko, ez dezagun ahaztu gure Parrokia Euskal Errian da-goala. Eta, Euskal Erriaren nortasuna zapalduko balu, edo Euskal Errian euskaldun izaten saiatuko ez balitz, ez litzake behar bezelako Parro-kia izango.

ANGEL ARANDIA

BAR RESTAURANTE

«El Coyote»

EZ TIRORIK, EZ ZAMORRORIK, BA DA EMEN EDARI BIZIRIK

España Enparantzan, 1

Urrutizkiñak: 831095-831180

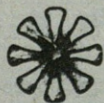
— Z E S T U A —

ONDARRABIA

José Ramón Amunarriz

350.000 pezetatik gora etxebizitzak

SALTZEN DITUT

Zuloaga, 4

Urrutizkiña: 64 21 79

— ONDARRABIA —

Salon PARIS

KOSMETOLOJISTA

ILLE-MOZTEGITEGIA - Usaigozotegia - APAINTEGIA

Santiago Kalea

Urrutizkiña: 64 10 10

— ONDARRABIA —

BONBOITEGIA - PASTELTEGIA

HAWAII

Santiago Kalea

Urrutizkiña: 64 17 58

— ONDARRABIA —

optika «BEGI»

FOTOAK - ZINEA - BARRUKO ANTIAJUAK

Miramar, 8

Urrutizkiña: 64 13 26

— ONDARRABIA —

“LA HERMANDAD”

BAR ETA JATETXEA

EUSKALERRIKO JAKI BEREZIAK

Zuloaga Klean

Urrutizkiña: 64 27 38

— ONDARRABIA —

RAFAEL

BAR ETA JATETXEA

Ezta eta bataiotarako jatetxe egokia

San Pedro, 18

Urrutizkiña: 64 27 34

— ONDARRABIA —

HENRIETTE

PARIS-en «STENDHAL» Institutoak

Franzes Esthetizien bezala diplomatua

BARKAIZTEGI Etorb.
Aurrezki Kutxa Etxean

Urrutizkiña: 64 13 78

— ONDARRABIA —

Ignazio Ugarte

SALEROSTEGI - BUNITEGIA

San Pedro, 28

Urrutizkiña: 64 14 55

— ONDARRABIA —

CAJA LABORAL POPULAR

LANKIDEEN AUZO AURREZKI ONTZIA

Zuk aurreratutako diruaren bidez, langille askori, bere lan-sari erpiñetik irtetzeko bidea sortuko diegu.

JAIALDI ZORIONTSUAK OPA DIZKIZUE

San Pedro, 7

Urrutizkiña: 64 20 41

— ONDARRABIA —

Mercedes Etxebeste Aseginolaza

Era guztietako janariak

Arrantzaleen Bizilekua

Urrutizkiña: 64 14 12

— ONDARRABIA —

LIBURUTEGIA - PAPERTEGIA - DISKAETAN AUKERA

KAI - AMETS

Matxin de Arzu, 1

Urrutizkiña: 64 14 62

— ONDARRABIA —

ARAGITEGIA eta TXERRIKIAK

ATXUKARRO

Etxetara eramaten da

Santiago, z/g.

Denda: 64 10 96

Etxea: 64 12 39

— ONDARRABIA —

TRANSPORTES

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

IKUSI

OIN - ETXE

Jabier Ugarte, 7

Urrutizkiña: 64 23 23

— ONDARRABIA —

LAPITZ

Autoserbizioa

San Pedro, 35

Urrutizkiña: 64 13 60

— ONDARRABIA —

ZERUKO ARGIA BIZKAIKO ERRI AUETAN SALTZEN DA:

MARKINAN

M. Loli Agnaga,
Artibay, 24

SONDIKA-ASUA

E. Astarloa

LARRUSKAIN

Parrokia

GERNIKA

Ruiz Bustillo

ONDARROA

M. Zulaika

BILBAO

Librería Armendáriz

Dr. Arellano, 50

Librería Azkatagui

Cinturera, 4

Librería Bilbaina

Plaza de los Mártires, 2

Librería Verdes

Correo, 7

GALDAKANO

J. Altuna

Urreta, 34

ABADIANO

J.F. Zubero

S. Prudenziolo, 7

P I N P I L I N P A U X A

ARROPA - DENDA TA ESTANKU

Jabier Ugarte

Urrutizkiña: 64 10 49

— ONDARRABIA —

"SATARKA"

OROITZA TA OTOITZA

Erriko jaiak alaitasuna esan nai du. Gure erri ontakoak, Ondarribi koak, alaiak diranik ezin ukatu. Amabirjiñaren bezperan, antziñeko "Titibiliti" eresiak, alako zirrara bat sortzen du ondarribitar gogo-biotzetan; ta egurtsa ere pozez betetzen da. Kapelu ta gerriko gorritan jauzika, ezin-egonean, jar-tzen da gaztedia.

Txibilitu soinuak eta atabal otsak dana itto nai luke; bestetik ber-din gabeko "alardeak" —ortzadar-raren margoak bereak dituala— dana su ta ke, dana bolbora usai ipintzen du. Jakiña, umore ona ez da faltatzen.

Gaurkoan ordea —eskatu dida-ten lantxoan— su-izkillu zarata ta gañontzekoak alde batera utzita, erritar kuttun baten, lagun baten, Olerkari bikain baten izena gorai-patu nai nuke. Gizon on-utsa iza-na, ixilla. Maitekorra. SAGAR-TZAZU-TAR KAULDI, zituan deit-ura-izenak. Igaz, azaroan, Jain-koak Beretu zuan. (G.B.).

"Zeruan beti udaberri" zion bere olerkitxo batean, eta...

Ainara egora
Txantxangorria gurera
Negutearen igeska...
Negute zitala!
Jun zitzaigun zerura
Betiko udaberrira.

Ta, or zaude Ondarribi kuttuna-ren maitale; gure begirale.

"Agur, nere urizar, Ondarribia
Agur, Ama on ta maita-maitia!

Biotz barruan
Gorderik dedan

Maitasun sutsu eta anitz garbia,
Ziñez agertu nai dizut garu bertan,
Itz neurtu, gozo ta eztsuetan.

Itz gozo eztsuetan... bai, Klau-dio, bai; ziztarekin zulatu ta ere, ez-tia zerion ziñan danak! "Urin gozoa zabaltzen duen baba-lore pozkarria".

Ta, "urretxindor" ere baziñan zu. Or ditugu zure "Txinpartak" eta zure "Intza-begietan". "Txindorren eriotza" n onela diozu.

"Udaberri da... bañan aurtan

urrutian...
Eguzkirik ez, ta otza gure
lurrian".

Ta, otzak diardu. Ta, txoria il!

"Txori gaxoa. Oi! belar gañean
illik!"

Eta zuk aspaldi batean esanda-koa (pillota-jokuko paretak, pillota biurtzen duen bezelaxe, edo gure mendietako oiartzunak egiten duan legez; zuk esana, zuregana biur-tzen da.

"Zu ziñan gure Euskalerriko
txoria
Txori aapla, bañan kantari
zolia".

Zu zera txori apala ori; olerkari
umilla ori, Abejondeizula!

—oOo—

Gaur, bide berriak urratu dituz-te. Orain dana azke, beatz punttak ez dira dantzatzen. Gaurko oler-kiak... alditan txit egokiak; gei-ene-tan... ixo nadin. Zertarako miñ eman inori!

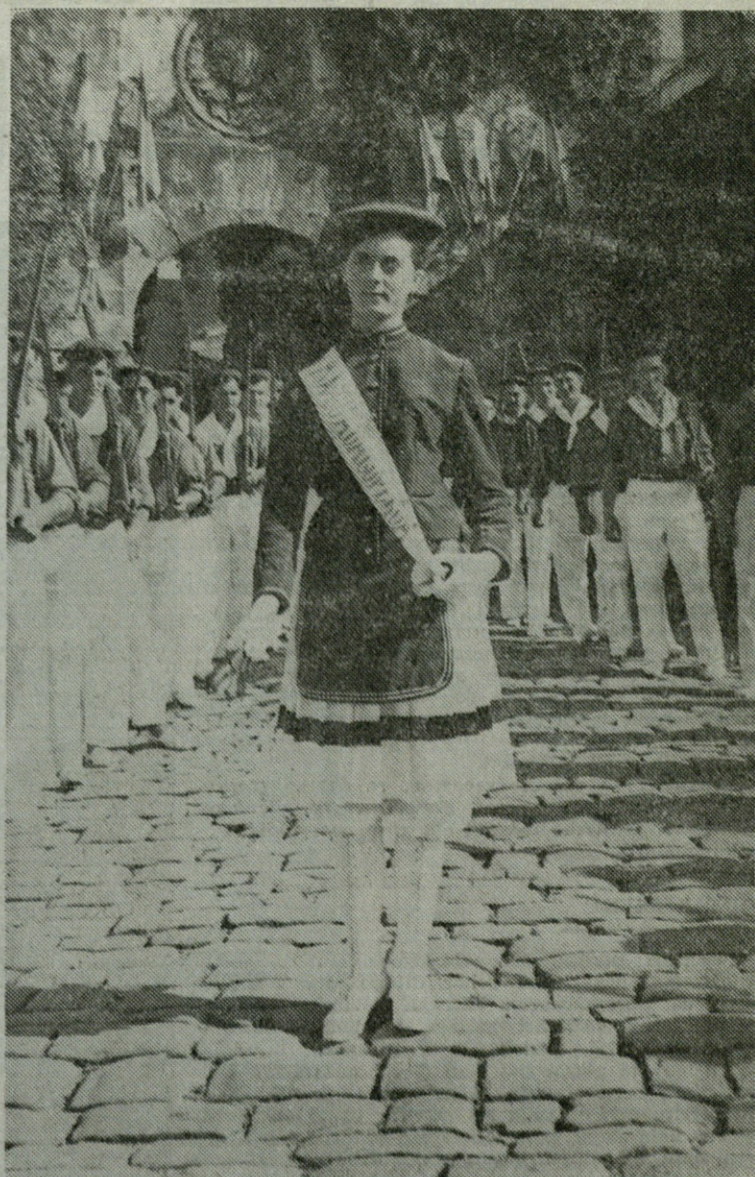
Esan nai dedana da, zuk, zure mailla bete zenuala, jakiña, ga-raiagaraiko, Euskal-Olerti zuru-bian. Zure biotzari, inork ez be-zela kendu zenion ezti-azi gozoa! Nik, amabost urte ntuala yastatu nuen zure azi-tanta; ta olerki mo-duko batzuek sortu baditut, zure erakuspen biotziak izan nitun era-gintzaille. Eskerrakasko.

Giroak eta geroak, noizbait eta norbait mugituko du zure lan uga-ri ta aberatsak aztertzeraz. Yakin-tza, gora-bidean doa gure errian; ta ikaskizunak gallurtzeko, zuk oparoan eskeñitakoak gozatuaz, ba-te-o-bat baliatuko da.

Eta giroak eta geroak... kaletxo-ren bat (Aizu, "Baxurki"ri eskeñi berria diote... Irun'en) opalduko dizutela ziur nago; merezi duzun oroitzapen arriren bat, agian.

Dana dala. Yainkoaren-etxe or-tan... Jai-onak pasa; adiskide.

BORDARI

ONDARRABIAN

EUSKAL JAIA

Gure herriko jaiak soinu handikoak izan ohi dira. Aspaldiko guda-oihartzunak badihardute; tiro ta pum!... alboan kantinera xarmanta da-ramatela. Bai, ikusgarriak benetan gure festak.

Hainbestez, ordea, ez dira asetzen gure gazte-bihotzak, eta lo zo-rraan dauden zonbelt herritar nahi genituzke esnatu. Horretarako, Eus-kal-jaialdi bat prestatuko dugu. Nolakoa? Egun-egungo gure abesti eta abeslariak behar bezela ezagutzen ez ditugula pentsatzen dugu.

Horregatik ipar eta Hego, sortalde eta sartaldetik, Xuberotarrak ahan-tzi gabe, etorriko dira gure herrira, heuren kantu hunkigarriak eskein-tzera. Gurekin izanen ditugu Xabier Lete, Lourdes Iriondo Mikel Laboa, Benito Lertxundi, Peio ta Pantxoa, Beñat Sarasola, Labeguerie Ortiz-ada-rrak eta abar. Eta, zendako ez? Bidasotar bat edo bestek ere parte hartuko dute.

Iraillaren 9an, arratseko bederatzi orenetan, zezen-plazan izanen da jaialdia. 5.000 personarentzat bada toki. Ia betetzen dugun gure plaza. Ongi etorria danori.

GAZTE-MOTXOKARA

DROGATEGIA - GALARZA USAIGOZOTEGIA

San Pedro, 67

Urrutizkiña: 64 12 40

— ONDARRABIA —

AMUNARRIZ eta Cia., S. L.

ETXEGINTZAK

Domingo Egia, 1

Urrutizkiña: 64 16 54

— ONDARRABIA —

ALONSO Drogategia

— PAPER MARRAZTATUAK
— GARBIKETARAKO GAIKAK

Santiago, 4

Urrutizkiña: 64 22 82

— ONDARRABIA —

ONDARRABIA, KEZKA TA ITXAROPEN

Ondarrabia herria, Gipuzkoako herririk politena dela uste dut. Sain-duatik hasi eta hondartzaraino, zatika zatika, txaletez eta loretegiz bazter guztiak bete dituzte. Herriaren muño zaharrak antziñako aurpegia hartu du. Nahiz Jaizubiako ballara, nahiz aeroplanoen soroa apainki dakusgu. Irunen alboan, Bidasoak ireki duan itsas-arte hau, benetan atsegiña eta paketsua da. Nola harritu orduan hainbeste kanpotar honutz etortzen bada.

Baina Ondarrabia ez da zeru. Ez da hutsune gabeko herri. Eta izan ere, Ondarrabiak daukan hutsuneak ez dira txantxetakoak. Begiz ikusten ditugun aurrerapen hoi-arte, Ondarrabian ez da gaurko gizasemeari dagokion kezkarik, ez euskal-girorik, ez kultura setarik, ezta larritasun, eztabaida ta burrukarik. Eraman ere, ondo lasai daramazkigu gure as-moak. Gure arteko legea hau da: al dan gutxiena konplikatu eta al dan gehiena irabazi. Geroko etorkizunak ez digu miñik ematen. He-mengo goseak txilborrean amaitzen dira.

Ondarrabia herria kanpotarrentzat egindako herria dela esango nuke. Bertakoentzat ez da fabrika haundi xamar bat. Arrantzaleentzako ez dago kai egoki bat. Gazteentzat ez dago kirol aterpe bat. Eta gauzak doazten bezala badoaz, laster ez zaigu geldituko baserri bakar bat. Euskalerriko alderdi hauen txukuntasuna zaindu behar dala? Bai noski. Eta gorde ez bada, zergatik izan da? Batzuen interesak ondatu dituzte lurralde hauen ikusmira, eta orain berriz, beste batzuen interesak —txu-kuntasunari buruz— lotu nahi dute herriko gizonaren etorkizuna. Dena dela, azailleko jo-mugak itoten ari dira herriko buruaste haundienak eta harriak eta txaletak burura igoten hasi zaizkigu. Herri batek ezin dezake sakontasun haundirik izan, traineru bat dela ez dela sakabana-tzen bada. Bitartean, gure mentalidade zarpillak eta gain-gaineko prole-mak ez gaituzte deus kezkatzen.

Ez dakit beltzegi jartzen ari ote naizen gauzak, baina gaurko nere asmoa kritika garbi bat egiteko asmoa da, nahiz eta kritika beti sumin-garri badiardi ere. Itxaropena daukanak bakarrik egin dezake gizarte-aren kritika. Eta ni, gaurko partez biharkoari begiraturik, kementsu ar-kitzen naiz. Badakit gauak eguna dakarren bezala, Ondarrabiako aliena-zioak beste haize berriak eta hazi-nahiak ekarriko dituela.

Noiz? Nondik? Nola? Auskalo! Nik uste det, orain hazten ari dan gizaldi berriak emango digula, guk eman ez degun erantzuna. Gure ondorengoak indar haundiakin datoz. Egia esan, Ondarrabia herria sustrai oneko herria da. Ahitu gabea. Estremismoz jan gabea. Ideologiaz porro-katu gabea. Hemengo taldeak instrumentalizatu gabe ikusten ditut. Gauza hoi-ek horrela dirala, hazi mardula botatzen bada, nahiz eta bakan bakan, herri jatorra sortuko da. Horrek ematen dit itxaropen.

ALAPA

SUPERMERCADO

Janari-edari aukerakoak

Santiago, z/g.

Urrutizkiña: 64 15 40

— ONDARRABIA —

Luisa Arrandegia

Matxin de Arzu, 1

Urrutizkiña: 64 17 57

— ONDARRABIA —

ALDI-ON

ARRANDEGIA

Machin de Arzu, s/n

Urrutizkiña: 64 18 73

— ONDARRABIA —

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

EIBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Aman
Uraui
Urizar
Siglo XX

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Nekazari gazteen elkarte

Emengo baserritarren sindikatuari "hermandadea" deitu ohi diogu, Espainiako nekazarien sindikatoak "Hermandad nacional de labradores y ganaderos" izena bait du. Azkeneko batzar nagusian hermandadeari adar berri bat sortu zaio: nekazari gazteen elkarte. Eta gazteek beren gogo eta ametsak batzarraren aurrean azaldu zituzten. Denen izenean elkarteke lehendakari dan Fernando Sanz Pastor-ek itzegin zuen.

Ara zer esan zuen beste gauza batzuren artean: "Nekazaritza gazterik gabe gelditzen ari da. Bario duten guziak badoaz. Orra or noiz-nahi entzuten ditugun itzak eta nazioari eta guri bildurra emateko modukoak. Nazioari, aurrera bultzatzea eta eragin go dioten gazterik gabe, nekazaritza iltzera doalako; eta guri, gelditzen geran gazteoi, iaioenak joaten ikustean, ez ote genduke obe alde eginda? ez ote dugu okerreko bidea artu nekazaritzari eltzean?, pentsatzen dugulako.

Zergatik doaz iaioenak?

Lehenbizi ez dalako irabazten, ez dalako etorkizunik ikusten, eta bigarren gazteok ez daukagulako gure ideak azaltzeko biderik, eta gure nortasuna osatzeko modurik.

BIDEAK IREKI

Nekazari gazteak bere etorkizuna eratzen parte ar dezan, bideak ireki behar ditugu, eta ortarako sortu da hermandearen barruan gazteen elkarte. Elkarte onek, nekazari gazteen eskubideak aurrera atera nahi ditu, nazioke beste edozeinek bezelako bizimodua eta etorkizuna izan dezan nekazariak ere.

Egitura berriak sortu behar badira sor ditzagun, eta berritu behar dan guzia berritu; baiña etorkizun on bat nahi dugu, beste edozeinen parekoa; ez dugu izan nahi nekazariok bigarren mailako gizonak.

Nekazari gazteak, beste edozeinek aiñako eskola behar du, gero berak erabaki dezan, nekazaritzan gelditu, alaxe nahi duelako, ala beste zerbaiteara joan. Gelditza erabakitzen duenari, nekazaritzako teknika berriak ikasteko era eman behar zaio, orain nekazaritzan aritzeko ez baita aski gurasoengandik ikasia.

Badakigu datozen amar urtetan milloietan bateko dutela nekazaritza, eta emendik ogei urterako, oso gutxi izango gela lantegi ortan ariko geranak. Gutxi izango gela lantegi ortan, ordea, ez du esan nahi, nekazaritzaren beharrik ez dala izango, geldituko geran gutxi oien artean, orain alako bi edo iru janari sortu beharko bait dugu.

ETORKIZUNA GARBI AZALDU DIZAIGUTELA

Gazte askok nekazaritzatik alde egin beharko du, eta oientzat ogibide bat ikasteko era eta bizimodu berri bat asteko laguntzak eskatzen ditugu, beren etxea eta erria utzi beharrean gertatzen diran ezker, ez ditezela gerta gizartearen azkeneko mailan geratu beharrean.

Gelditzen geranok, berriz, ara zer nahi dugun: adierazi dizaigutela garbi zer etorkizun daukagun, nondik jo behar dugun, eta eskura dizaigutela etorkizun ori iristeko bideak eta moduak.

Eginkizuna ez da erreza, baiña gaztea ez du zailtasunak ikaritzen.

Badakigu gauzak ez direla gauetik goizera konpontzen, baizik egunero lan egin eta saiatuz, baiña saiatzeko, etorkizunaren itxaropena eman behar zaio nekazari gazteari.

Nazioak behar duen ainbat janari sortzeko kapaz izan nahi dugu, eta beste edozeinek bezain merke gaitzera. Ez dugu nahi, nekazaritza ekonomiaren al-

Nekazaritza gazterik gabe gelditzen ari da.

derdi ahula izan dedin, beti laguntza beharrean eta noiz-nahi lur jotzeko arriskuan. Nekazaritza eta ganaderitza edozein industria bezain diru-emangarri izan ditezke gaur edo bihar.

Mugak eta esiak erortzen diranerako, Europako nekazariekin konpetitzeko prest jarri nahi dugu, bai baitauzkagu aiek ainbateko giroa, lurra eta lanerako gogo.

Europar badira nekazari gazteen elkarteak, Frantziako C.N.J.A. esate baterako, orain dozena bat urte sortua; alere Frantziako nekazaritza eraberritu duen motor indartsuena. Gure elkarte au, oien antzeko izatea, nahi genduke.

ESKABIDEAK

Elkartearen asmoak eta araudia azaldu ondoren, eskabide batzuk egitera noakizue. Emen batzarrean zaudeten guzoi, hermandadearen ordezkariak eta erantzunkizuna daukaguten ezker, lagun dizaigutela gure elkarte au martxan jartzen. Errietako hermandadetako buru diranei, egin dezatela billera bat beren erriko gazteekin gure elkartearen berri emateko. Kamaretako presidenteei lagun dizaigutela gure ordezkariari errietako taldeak martxan jartzen".

Alkartasun asiera baserrian

Aurreko batean irakurtzen nuanez, baserri txikiak bildu eta aundiak jarriko omen dira, onela komeni dalako besetxeokoren irabazia kalekoaren berdintsua izatera iritxi dedin.

Ba, onen gain nere iritzia ematearren, bi galdera egingo ditut.

1.—Lur biltze ori nola egin, aldameneko kalera dijon orrek, bere soro eta belardietan piñu kazkar batzuk sartuta alde egin badio?

2.—Lurak onela bildu eta abereak ere ugalduta moldatuko al da gizon ori, kalekoa bezela, emaztea eta aurrak etxean utzita, bera bakarrik, famili osoarentzat ainbat etekin ateratzeko?

Neri zail iruditzen zait, naiz-ta aurrerapen guztiak bere eskuan jarri. Gizon bakarrik bakar geratzen da, eta izango luke oraindik antzera, andre edo neska-mutiko, aldamenen zerbaiten bearra; eta... andrezkorik ez badator, neska-mutikorik ere ez, ara bat ere ez.

Baiña emen beste erabakitxo bat zergatik ez da artzen? Ba, sailak biltzeari zai egon baiña leen, leengo lekuan bi auzotar gizonak alkarrekin lanean ekin, asi goizeko ikullu-lanetatik eta beste, egunak dakazkien egiteguzietan.

Onela eginda, ez legoke ez emazte eta ez beste asko endredatu bearrik, bi gizon sasoikok, onela

alkartasunean, ez baitaukate, oraingo erremintekin, lanak aixa egin eziñik; eta baserri koskor bie etekin polita kendu ere bai.

Era berean, jai egunak ere kaletarren antzean, biz bat beintzat lasai igarotzeko era izango luteke: bat ganaduekikoa egiteko geratzen dan bitartean, beste artu emazte eta aurrak eta bere gogoko joan-etorri bat egiteko libre. Gaizki al legoke?

Alde ederra orain artekoaren ondoan: or etxetik irtetzeko astirik gabe egon geran orde.

Askok biltzeak, lan luzeagoak eta okerra ere, errexago ekar dezake, nere iritziz; baiña binaka eta orrela, asiera errexagoa beintzat.

Auxe da ba nere iritzia. eta... zu baserriar irakurle, ez geratu au irakurtzean esanaz: ori ari dek esaten eta ez litzake gaizki etorriko, baiña nork egingo du?... je... bestek egin bear al dizue? Asi, asi zeure aldetik gauza zuzentzeko gogoz, aal dezuna egiten, eta bear dan kondiziotan eta egokieran gauzak ipintzen eta ipinazten. Au egiten ez degun bitartean, alper alperrik ari gera gazteei aitzakia ezartzen.

Bere ariari eusteagatik, ez badu inorentzat erretasunik jarri nai, baserriaren aurrerako jarraibide aundirik ikusi gabe joango da onelako gurasoa. Ori begien aurrean dago.

«Goierritar emakume bat»

BERRIAK

E. BARREIROS NEKAZARI

Garai batean diesel motorrak eta gero traktoreak, kamionak eta autoak egiten zituen Barreiros, nekazari bihurtu da eta ganaderitzan asi. «Puerto de Vallehermoso» izena du baserriak eta Ciudad Real-en dago, Mancha-ko bihotzean.

5.000 h. lur, lehen auzt eta ardien pasia-leku gehiena, tartean mahasti batzuk, eta aranetan gari eta garagar soro. Gaur 5.000 h. oietatik 500 erregariatzen direla jarriak daude, 3.000 belardi edo ganadu jatenetarako eta 5.000 buru mantentzen dituzte behi eta zekor.

Dena berriro egiña dago, orain iru urte ez baitzegoen an olakorik ezer. Lau zatitan daude ganaduak:

1. Sei zezen, Frantziatik ekarriak. Txarolesak. Zezen auen eta auen «gurasoen» artean 250 sari atereak dituzte Frantziako nor-obego leia ketetan.

2. 200 behi txaroles puruak, 1969garrenean Frantziatik ekarriak. Auetan ere saridun asko.

3. 2.500en bat behi avilleña eta retinta arrazakoak. Larrean dabilta berrehunakako taldetan, sail bakoitzean 5 zezen txaroles tartean dituztelarik.

4. 3.000 zekor azitzen eta gizontzen, lekuko behi eta zezen txarolesaren umeak.

Baserriar negariak esan ohi du kaletik baserrira ez datorrela inor ere. Ara or bat. Ez duela beak atxurean egingo? Ez noski. Baiña lehen industriar jarria zeukan dirua, orain nekazaritzan jarri du. Zergatik ote?

Bestalde zer pintatzen du, urtean dozenardi bat zekor ateratzeko gau eta egun lanean ari dan baserriarrek olako baten ondoan?

ARRIJASAK

Nekazaria kazkabar eta arrijase bildurrez bizi da, baitipat, aurtengo udan bezala, lehorten baten ondoren, tximista eta trumoi jotzen, asten duenean.

Egun auetako periodikuak ba dakarte, an eta emen, zenbat milloiren kaltea izan danaren berri.

Baiña, ikusten danez, zenbait tokitan prestatu egin dira arrijasaren kontra.

Jucar-ko erriberan eta Ebro ibai ertzeko arroz-soroetan, laiñoei su-ziriak tiratzen dizkiete, eta arrijasa eta kazkabaretik libre dira aurtan ere.

Inbentua egiña dagoen ezker, merezi luke alde guzietara zabal dedin.

ESKUALDEAK

Geografia ikasi beharrean gaude. «Region agraria del norte» Asturias, Santander, Bizkaia, Gipuzkoa eta Arabak osatzen dute, eta uztailaren 13ko boletiniak dakarrenez Victoriano Calcedo Ordoñez jauna egin dute eskualde ontako buru. Gizon au, karreraz, albaiteko da.

IMANA AUSNAR-TOKIAN

Behiak iltze bat edo alambre pusketa bat irentsi dezake belarrarekin edo lastoarekin batera. Gero izaten dira kontuak, iltze orrek esteren bat zulatzen badio behintzat.

Erremedioa atera dute: iman txiki bat. Behiari eztarriko zulotik sartzen zaio janaria ausnartu aurretik dijon urdailleraño eta an gelditzen da.

Ondoren behiak alambre puskatzen bat jaten duela? An geldituko zaio imanari itsasia, ez du ausnartzean mugituko, ez zaio estateraño iritxiko, eta ez dio kalterik egingo, nahiz-eta bere bizi guzian, barruan eraman.

Iman ori Ingalaterrako Sheffield enpresak saltzen du. Eroslerik gehienak, lasto alambre eta itxiturretan arantzadunak erabiltzen dituzten ganaduzaleak omen dira. Arrisku aundi bat kentzen zaio behiari.

PIZTIAK UXATZEKO

Illarra edo arbia erein eta txoriak jaten dizula? ez ibili txorimaluak, txorizugarriak jartzen. Aleari nahastu zaiozu «Agil Seed Aaves» autsa.

Ez du usairik, ez du pozoniarik, ez dezaieke gaitzik egin etxeko aurrei ere, baiña txori, pizti, sagu eta xomorrontzat gusto txarra ezartzen die aleei eta ez dizkizue jango.

Aziari nahasten zaio, % 1ean. 25 kilotako zakutxoetan saltzen da. Ingalaterran.

TRATALARIAK

Tratalariak ere elkar babestu beharra nabaitu dute nonbait. «Agrupación nacional de tratantes y comisionistas» deritzen elkarte sortu dute, ganaduzaleen sindikatuaren barruan. Elkartearen legeak eta araudia ontzat emanak izan ziran joan den maitzaren 5ea. Elburua: tratalarien eskubideak aurrera ateratzea, jakina.

MATARIFEAK

Aurreko urteetan bezela, aurrea bakoitzak bere probintzian eta gero Espainia guzikoak Cordoban, matarifeak jokatu dute euren txapelketa: zeinek obeto lan egin, zeinek abillidade gehiago ofizioan. Francisco Marco, Huescako atera da txapeldun. Zenbait baserriarrek uste du, sariketarik jarri gabe ere, matarifeak ba daukatela nahiko abillidade, zekorari andik eta emendik, disimulo ederrean, aragi puskek kentzen, gutxiago pixa dezan. Baiña... ez da ala izango.

OILLOA ETA EPERRA

Oilloa eta eper arra kruzatuta txitak ateratzea lortu du D. Felix Perez, irakasle eta inbestigatzaileak. Egazti gogorak omen dira erdi eper, erdi oillo. Ze izen jarriko diegu? Mandakumeak?